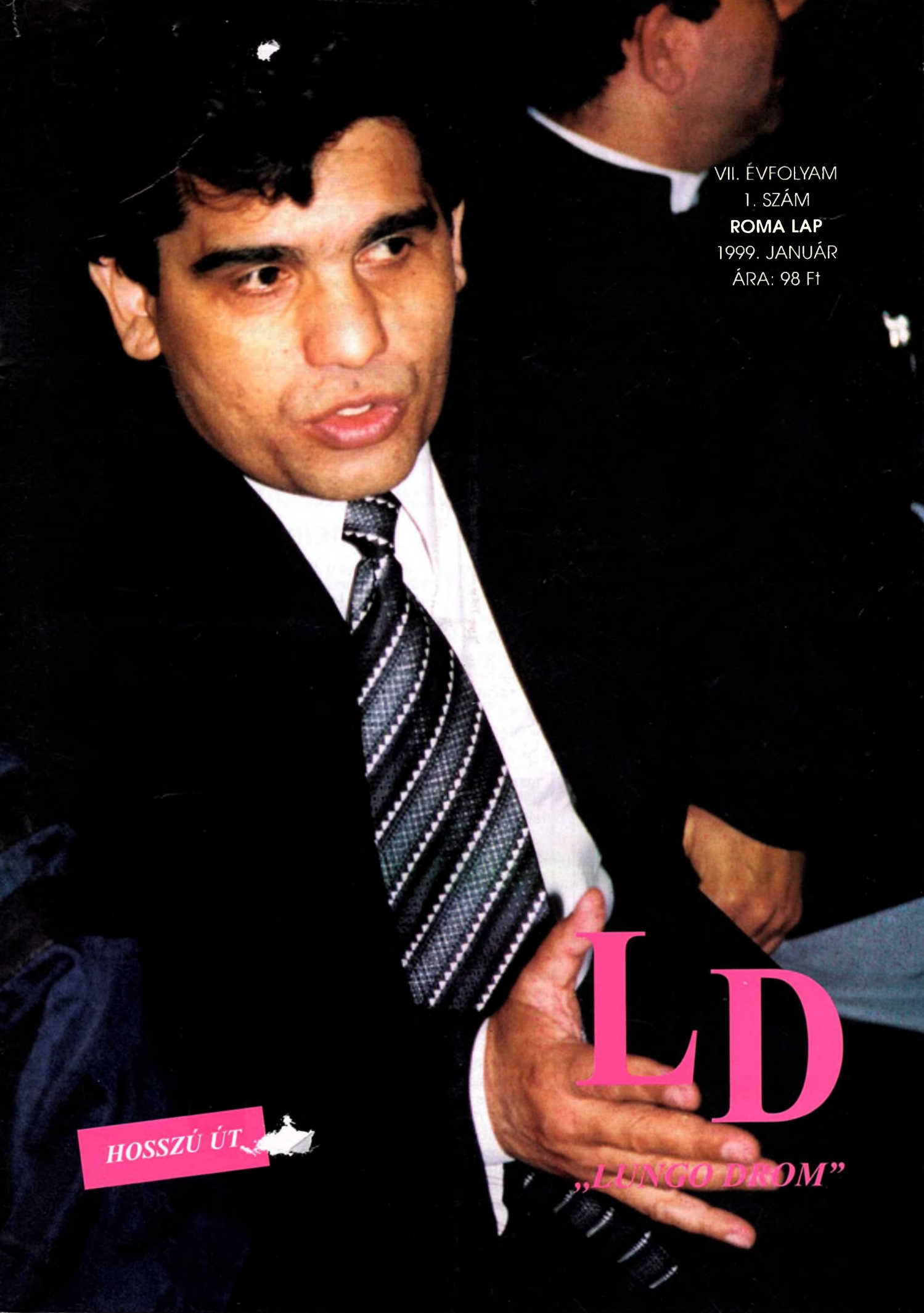

VII. ÉVFOLYAM
1. SZÁM
ROMA LAP
1999. JANUÁR
ÁRA: 98 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Kedves Éva néni!

Engem Karolinának hívnak, 7 éves vagyok. 90 százalékos vak vagyok, 13 dioptriás szemüveget hordok és 4,5 a tanulmányi átlagom. A lapjukat nagyon szeretem. Ennyit szerettem volna írni.

S. Karolna, Sirok

Farkas Flórián elnök úr részére

Kedves Barátunk, Tisztelt Elnök Úr!

Nagyon örülünk a sikerének, és a Zemplénagárdi Kisebbségi Önkormányzat és a település cigányai mélyen tiszteljük Önt. Nagyon boldog vagyok, hogy Önt személyesen is megismerhettem. A választás alatt nagyon izgatottak voltunk. Minket is agitáltak, hogy szavazzunk Aladár Úr csapatára, de ezt mi alutasítottuk, hiszen mi a "Lungo Drom"-hoz tartozunk.

Maradunk sok szeretettel és a munkájához sok-sok erőt és sikert kívánunk!

A Zemplénagárdi Kisebbségi
Önkormányzat tagjai

*

Mint arról előző lapszámunkban hírt adtunk, 1998. december 10-én tűz ütött ki Karcagon és leégett egy szoba-kony-

hás melléképület. A lángok között három kisgyermek veszítette életét: az ötéves Angéla, a két és fél éves Krisztina és a 14 hónapos Janika. Szabó Ferencné azon a napon mindenét elvesztette. Két kislányával jelenleg a szülei-nél lakik, tizenkettő magukkal. Minden segítség jól jön most a családnak, ezért, akik tehetik, adományaikkal a következő címen jelentkezzenek:

Cigány Kisebbségi Önkormányzat,
Varga István elnök Karcag, Kos-
suth tér 14. I/7. Telefon: 06-59-311-

629 Bankszámlaszám:

7450873-15408576-04260000

Szabó Ferencé gyermekeinek
megsegítésére

A szerkesztőség

Enciklopédia

Szegfű Károly (csellós) őnéletrajza

1953. május 13-án születtem Budapest. Zenei tanulmányaimat hat évesen, 1959-ben kezdtem, a Fazekas Mihály zeneiskolában. Tanárom: **Mihalikné Bakró Erzsébet**. Majd 1964-ben sikeres felvételi után a „konziba” kerültem, ahol **Takács Mariann** volt a csellótanárom, egészen 1969-ig. Ezen idő közben játszottam a Józsefvárosi Ifjúsági Szimfonikus Zenekarban. 1967-ben, 14 évesen megkezdtem a vendéglátói muzsikálást a Citadella étteremben, de csak az iskolai tanév nyári szünetében.

Aktív zenei tevékenységem 1970-ben a Honvéd Művészegyüttesben kezdtem meg. (Szalai Antal primás)

Kategóriavizsgát 1971-ben tettem („A” kat.) 1972-től úgymond a pályám egyre fölfelé ívelt. Bekerültem abba a világba, ahová csak nagyon kevésnek sikerül. Sorra játszhattam olyan neves primásokkal mint: **Járóka, Boross, Lakatos** és utódjaik: ifj. **Sánta, ifj. Járóka, Rigó Bufó, Szalai Anti** stb. 1975-től megszereztem a „Magyar Rádió és Televízió Szólistája” kinevezést. Ettől az időtől kezdve nagyon kevés olyan népzenei (lemez, rádió, tv) felvétel készült, amiben én nem vettem volna részt. Ekkor született meg a „jelszavam”: **MINDENHOL - MINDENKIVEL - MINDENKOR!**

Az elkövetkezendő időkben nagyon sokat muzsikáltam külföldön. 1977-től 1980-ig Hollandiában. A pályám 1980-82 között sajnos megtört, mert be kellett vonulnom katonának. De ez is elmúlt. 1982-től állandó szereplője lettem a tv-nek („Déli muzsika”, „Vasárnapi muzsika”, „Nótaszó”, „Nyílik a rózsa énekverseny”, „Prímásverseny”). Utóbbi kettőnek pontozó zsűritagja voltam. Külföldi turnéim során játszottam **Salvatore Accardo** hegedűművésszel, **Solti Károly** énekessel bejártam az USA-t.

1987-től kicsit hűtlen lettem a cigányzenéhez, és édesapám szalonzenekarában végre hódolhattam a több hangszeren való tudásomnak: hegedültem, zongoráztam, gitároztam, bőgöztem.

A „nagy fordulat” 1991-ben következett be. Szerződést kaptam a Hilversumi Rádió zenekarából alakult „MALANDO” zenekarba, mint elsőszólamvezető és szólista csellós! (Koncertmester: Ernő Oláh). Két hónapot töltöttünk Japánban.

Az elmúlt 24 éves zenei pályám alatt a föld 3/4-ét bejártam. Sikeres és boldog embernek mondhatom magam!

(Csemer Géza: Habiszti)

Címlapon: Kawa Kamal felvétele

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik havonta,
a „Magyarországi
Nemzeti és Etnikai
Kisebbségekről”
Közlapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon: (56) 372-269, (60) 387-293

Főszerkesztő: **Paksi Éva**.

Felvezőszerkesztő: **Pozsa József**.

Munkatársak: **Dotosné Kóti Lilla,**
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Pálfi Elvira, Rácz Zsuzsa.

Felcíls kiadó: **Farkas Flórián**.

Nyomdai munkák:
REPRO STUDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseyhy Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őriz-
zük meg és nem küldjük vissza

REFLEKTORFÉNYBEN

I 999. január 23. Kődös, nyirkos szombat reggel. Toporgunk, fázlódunk a hidegben. A Hungexpo rácsos vaskapui előtt gyülekeznek a romák. Ahogy közeleg a regisztráció ideje, úgy fogy a türelem. A kapukon kívül zsongás, halk beszélgetés, belül semmi mozgás. Érkezik **Pálfi Miklós, Lukács Mihály, Raffai László, Lakatos Oszkár** és sok-sok ismerős. Ölelkezések, üdvözlések. Odaállok elsőként az egyik kapuhoz. Hamarosan felnyitják a rácsokat, s hömpölygünk a „B” pavilon irányába. Szervezettség és biztonság. Átvizsgálják bennünket, kirakatják a fémtárgyakat, s miután megtörtént az átvilágítás udvariasan közlik velünk mit, hol találhatunk. Már áll az emelvény, mellette a technikai műszerekkel, gépekkel. Hatalmas kivetítőn lehet nyomon követni az eseményeket, amelyek a teremben történnek.

Dr. Pálfi Miklós: „Itt foglalj helyet, Kálmán bátyám! Itt ül majd mellettünk Flóri. Misi, **Raduly Jóska, Osztójkán, Pádár Laci**, távolabb ugyanabban a sorban **Kökény Kálmán, Náday, Bujdosó Ágika**, a „Lungo Drom”-osok és mások.” Ez a 12-es szektor, mint később a jelölőlista állításakor megtudom. Bár a számozás ott volt minden széksor elején. Gyarapszunk, jönnek a romák. Hallom a hírt, melyik autóbusz érkezett meg. Óráról órára többen vagyunk. Az előttünk lévő szektorban ülnek a Roma Parlament elektorai. Főleg fővárosiak. Felismerem közöttük a híres prímást, **ifj. Sántha Ferencet**. Érkezik **Zsigó Jenő** megszokott öltözetében. Fények villannak, kattognak a fényképezőgépek, előkerül a mikrofon, s odanyomják az orra alá. Tűri is meg élvezi is a felhajtást, a mérsékelt ünneplést. Nyilatkozik. Azt nem hallom, hogy mit mond, csak azt látom, hogy miután befejezte, felénk fordulva a győzelem V betűjét mutatja fel ujjával. Taps is, füttylés is. Vegyesen.

Bevonul kíséretével **Horváth Aladár**, mellett **Daróczi Ági** és mások. Odarohannak a filmesek, fotósok, újságírók. Fények, villanások, újabb vezér nyilatkozik. Zsong a tömeg, sorok állnak a büfék előtt. Fogy az üdítő, a kávé, a szendvics. Szeszt sehol nem mérnek! Fő a józanság. Semmi korteskedés. Vigyáznak és felügyelik a biztonságot, a választás tisztaságát.

Felállok, hátranézek, saccolok, mennyien lehetünk, amikor Lukács Misi közli velem, megvan a határozatképesség, felül vagyunk a 2600-on.

Hol van Flóri? A romák többsége őt várja, **Farkas Flóriánt** kívánja látni. Hallom, hamarosan megérkezik. És ha nem mondanák, akkor is megtudjuk abból, hogy éljenzés, taps, fotósok, tv-sek kísérik. Valóságos embergyűrű veszi körül. Mindenki őt akarja látni, kezet fogni vele, megölelni. Sorban állnak a romák. Férfiak, öregek, nők, lányok. Ölelik, csókolják. Egy tévés rá akarja bírni, hogy nyilatkozzon. Elhárítja. Mit mondjak? Majd a végén, igen, állok rendelkezésre. Igaza van. Autogramot kérnek tőle. Percekig tart, míg elfogy körülötte az embergyűrű, s lélegzethez jut. Halvány mosoly, bizakodás látszik az arcán, s kissé szomorkásság, amikor megtudja, hogy valami nem stimmel a szavazólapokra került felírásokkal.

Gondolom az aggaszthatta, vajon eligazodnak-e rajta a romák? Bizakodik bölcsességükben. És nem csalódik. Ő nem járkál, nem türelmetlenkedik, ül izgalomban az övéi között. Latolgatunk, beszélgetünk, s bizakodunk. És beindul a választási procedúra, a henger.

Pádár Laci mellettem agyon izgulja magát. Az övéi, a Győr megyeiek segítik, ellátják, hozzák a szendvicset, kávét, ásványvizet. Öreg este van. Felhangzik a cigány muzsika. Táncra perdülnek. Beás és magyar nyelven énekel **ifj. Kozák János**, a „Ki mit tud?” közönség-díjasa. Múlatják az időt. Lassan jár az óra, már hajnalodik, amikor sor kerül az eredményhirdetésre. ABC sorrendben! Mindenkit felsorolnak, ki hány szavazatot kapott.

Rostás-Farkas Gyuri hozzám fordul: Mester! Lesz-e az 53-ban zabigyerek? Gondolkodom. Ha nem vigyáznak, egy-kettő beeshet. Mindenki arra kíváncsi, hogy a vezéregyéniségek hogyan szerepeltek. Elhangzanak a nevek. Kiábrándulás. S, amikor véglegessé válik, hogy a „Lungo Drom” Választási Szövetség csont nélkül győzött, üdvölgész hullámsík végig a teremben. A legtöbb szavazatot Farkas Flórián kapta. Hurrázás, taps, éljenzés. Felkarolják, és a fejük fölé emelik.

Örömkönnye, ölelkezések, gratulációk. Én tudtam, hogy nagyon szeretik. Flóri! Szolgálj rá!

Farkas Kálmán

Teljes siker - felhőtlen öröm

GYŐZÖTT A LUNGO DROM VÁLASZTÁSI SZÖVETSÉG

Ami 1999 január 23-án Budapesten, a BNV „B” pavilonjában történt az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat választó elektorok gyűlésén, azt mindenképpen egyfajta minősítéssel lehet jellemezni: győzött a józan cigánypolitika, amelyet valójában négy évvel ezelőtt hirdetett meg a Lungo Drom és akkori szövetségesei, s mindent megtett érdemi képviseletéért, a cigányügy szolgálatáért az I. Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat, annak elnöksége és közgyűlése.

Az élet, a politikai gyakorlat igazolta fő mondandónkat, melyet fenn hirdettünk: Nem vagyunk kormánypártiak és nem vagyunk ellenzéki pártiak, mi cigánypártiak vagyunk - életjogot nyert. Elfogadták és magukénak vallották és vallják a cigányok. Csak így sikerülhetett a négy évvel ezelőtti Szolnoki Győzelem megismétlése. Nyílt, tiszta küzdelemben méretette meg magát mindenki! A Lungo Drom Választási Szövetség, a Roma Parlament, a Roma Társadalmi Összefogás, a függetlenek és más tömörülések, a gyűlésen jelentkező elektorok. Igaza volt Churchillnek, a híres brit miniszterelnöknek, amikor azt mondta: macerás dolog a demokrácia, de ennél jobbat még nem találta ki.

Mégcsak a halvány árnyéka sem merült fel, hogy valaki, valamelyik oldalról megsértette volna a demokrácia elveit. A délelőtti 11 órára jelzett kezdési időpont jócskán csúszott, s amikor dr. Kukorelli István, az Országos Választási Bizottság elnöke üdvözölte és megnyitotta az elektori nagygyűlést, fél kettőhöz közelített az óra mutatója. Ekkorra vált határozatképpé az elektori gyűlés, s 2798-an helyükről felállva énekelték Kölcsey Himnuszát, a magyarok imáját. Kukorelli István

bölcs szavakkal utalt a magyarországi cigányság hányatott életére, sorsára, történelmi felemelkedésének esélyeire, idézve nagy királyunk, Szent István Imre herceghez írt intelmeiből a passzust, mely szerint egynyelvű nép gyenge, s fogadja be a magyarság az idegeneket, mert általuk stabilabb és erősebb lesz a nemzet. Utalt a tolerancia elvének és betartásának a fontosságára, a többségi nemzet felelősségére a kisebbségekkel kapcsolatban.

Ezt követően a korelnöki tisztelet betöltő Lakatos Menyhért író szavait figyelték és hallgatták az elektorok gyűlésének résztvevői, a meghívottak, a vendégek. A felelősségérzetre apelláló szavak, a történelmi esélyeket felvillantó bölcselkedések jó alaphangot biztosítottak a II. Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat megválasztásához.

Felesleges lenne itt és most belebonyolódni a jelölésekkel járó procedúrába, a sziszifuszi munkába, a számolgatásokba, valójában ki is kerüljön fel a jelöltek listájára. Egyetlen bizonyos dolgot ismételhetek újra: minden elektor jelölthette magát! Nem voltak kortes beszédek, erre a törvény nem is adott lehetőséget. Akadt egy-két próbálkozó, de gyorsan leállították. S

hogy valójában örködött az OVB a választás, a jelölés tisztaságán, az bizonyítja: délután 5 órakor fejeződött be a képviselőjelöltek jelöltállítása. Az is megfigyelhető volt a sok önjelölt mellett, hogy szép számmal voltak olyan „józan” elektorok, akik ilyeneket mondtak a mikrofonba: „Nem tudom vállalni. Úgy sem kerülnek be. Nem fogadom el.” Akadt persze okoskodó is, aki megpróbálta kioktatni az OVB képviselőket a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény egyes parnasszusaira, azok betartására.

A józan ész, a bölcsesség győzött a szélsőségek felett. Újra és ismételtelen bebizonyosodott: a politika, így a cigánypolitika sem a jóslások, a véletlenek világa, hanem az egzisztenciák, a józanul, a tömegek által elfogadott célok megvalósulásának a tudománya. Ám még a megismételt szolnoki siker ismeretében sem lehet állítani tudományos megalapozottsággal, hogy már ismerjük, s mi őrizzük a bölcsék kövét. De azt igen, hogy valami nagyon fontosat megtanult a szövetséget irányító.

A 3613 elektorból 2798 regisztráltatta magát az országos cigány önkormányzatot megválasztó elektori gyűlésen. A jegyzőkönyv tanúsága szerint 2262 elektor adta le a szavazatát, ebből 2043 volt érvényes.

Farkas Flórián kapta a legtöbb szavazatot: 1313-an támogatták.

Az ellenzékiként induló, ismertebb személyiségek közül Horváth Aladár az 54., Daróczi Ágnes az 55., Zsigó Jenő pedig az 57. helyen végzett.

1999. január 27., Szolnok – Az Országos Cigány Önkormányzat alakuló ülése (Fotó: Csabai István)

annak a magját képező zászlóshajó, a „Lungo Drom” vezérkara, s legjobbjai. E titokból tárok fel valamit. És ez így hangzik: végy egy elkötelezett, felkészült, a nemes célok érdekében áldozatokat is vállalni képes csapatot. Tűzz eléjük olyan célt, amelyet elfogadnak, magukénak vallanak a cigányok és képesek értük cselekedni is. Az eredmény: siker, győzelem. Testközelben politizált a Lungo Drom. Mást nem akart, mint meggyőzni a roma társadalmat céljainak fontosságáról, megvalósításának lehetőségéről, s mindezt velünk együtt akarja! Akár névszerint is említhetném a frontembereket, azokat a meghatározó személyeket, egyéniségeket, akik a győzelem sikerkövácsei voltak. Engedtessék meg a krónikásnak, hogy ettől eltekintsen. Övezzé őket tisztelet és hecsület a cigányügy szolgálatáért. Győzött a szervezethez!

A Lungo Drom Választási Szövetség választási győzelmének megismétlődése azt is bizonyítja, hogy 1994. áprilisában az I. Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat helyes úton indult el. Olyan alapokat rakott le, teremtett

meg, amelyre szükséges és lehet is építeni. Erre a folyamatosságra mondott igent, e cigánypolitika még következetesebb alkalmazására, a cigányság integrálódásának megteremtésére s felemelkedésére, a polgárosodásra voksolt a magyarországi roma társadalom 1999. január 23-án, Budapesten, a BNV „B” pavilonjának hatalmas termében.

Ám nem lennének hűek a valósághoz, ha csupán a politika folytonossága elvének fontosságát könyvelnénk el sikernek. A „Lungo Drom” Választási Szövetség összetétele is változott. A meglévő tapasztalt képviselők mellett új arcok is feltűntek, megfrissült az OCKÖ, a politikája nem csak a folytonosság, hanem a szüntelen megújulás elvét és gyakorlatát is követi. E fontos elvekre épülnek programjai, csomagtervei, stratégiája és taktikája is.

Ez a győzelem a magyarországi cigányság egysége kikovácsolásának határállomását jelezte. Bizonyította, ha a roma társadalom megszabadul a szélsőséges nézeteket hirdető-valló politikusoktól, felgyorsulhat integrációja. Ez a siker elszigetelte a szélsőségeket, elvetette politikájukat, nem a

konfrontációt keresi a hatalommal, hanem a tolerancia Gandhi-féle elvét követve a megbékélést, a meg egyezést, s olyan konstruktív politikát és párbeszédet folytat, amely úgy szolgálja és védi a cigányság érdekeit, hogy nem sért másokat, s az egész magyar társadalom javára cselekszik.

A „Lungo Drom” Választási Szövetség elsőprő győzelme, a roma szövetségi politika sikere! Úgy nyitott a „Lungo Drom” más cigányszervezetek felé, hogy politikai filozófiáját megőrizve integrálta a szövetséget kereső-akarókat, tudva és számolva azzal, hogy más, a „Lungo Drom”-tól eltérő felfogású elektorok is helyet kaptak a II. Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzatban. A sikert ünnepeelve vásárnap hajnalban az Oktogon éttermében **Farkas Flórián** rövid pohárköszöntőjében ezekről is szólt. Megköszönte a bizalmat, és ígért tett arra, hogy a kiküzdött cigánypolitikát a jövőben még következetesebben fogja képviselni az egész magyarországi cigányság javára és érdekében.

Farkas Kálmán

Az Országos Cigány Önkormányzat tagjai

Farkas Flórián, elnök

Dr. Pálfi Miklós,
elnökhelyettes

Aradi Pál, alelnök

Farkas Tibor, alelnök

Gál József, alelnök

Lakatos Oszkár, alelnök

Lukács Mihály, alelnök

Osztóján Béla, alelnök

Raduly József, alelnök

Rostás László, alelnök

Teleki László, alelnök

Babai János

Babos Béla

Balogh Gyula

Balogh Imre

Balogh József

Bencsik Urbán

Berényi László

Bogdán Béla

Bogdán János

Bogdán Péter

Bogdáné Sárközi Ildikó

Csonka Sándor

Dömötör Attila

Farkas András

Farkas Antal

Fátyol Mihály

Fenyvesi Tibor

Graur István

Hegedüs István

Horváthné Budai Julianna

Horváth Viktor

Jónás Gábor

Kalányos István

Kantár Elemér

Kiss Károly

Kolompár Orbán

Kompák György

Kovács István

Kozák János

Kökény Kálmán

Lakatos István

Lölé László

Lölé Mihály

Nagy József

Nádain Gyula

Pádár László

Pusoma Jenő

Pusztai József

Raffai László

Rácz Tamás

Vadász István

Zsigmond Károly

TÖRÉSVONALAK

Vajon, hogyan minősítene Max Webber, a szociológia tudomány klasszikusa azt az önszerveződési képességet, amelyről a magyarországi cigányság tanúbizonyságot tett az 1998 október 18-i önkormányzati választásokon? Bizonyára meglepődne a tudós, s keresné-kutatná a siker okait.

Magyarországon 988 településen 1251 kisebbségi önkormányzat alakult, melyből 721-et romák hoztak létre. Ez az arány talán még nem is annyira hat meglepetéssel. Az viszont minden bizonyítással tudományos elemzést igényel társadalomkutatóktól, politológusoktól, szociológusoktól, etnikai szaktekinélyektől, hogy a cigány szervezetek közül a „Lungo Drom” szerepelt a legjobban. És talán még inkább okot ad az országos siker elemzésére, hogy mandátumszámban három parlamenti pártot is megelőzött.

Tudományos kutatókra vár ennek az elemzése is. Kíváncsi lennék – ha egyáltalán elemzik – milyen oksági összefüggéseket fedeznek fel. Egy lényeges, az alaptörvényből fakadó jelzőre máris választ adnak az október 18-i eredmények. Éspedig arra, vajon államalkotó tényező-e a cigányság? Nemrégén még neves szociológusok, társadalomkutatók is kétségbevonták, sőt akadt aki ellenezte, hogy az említett jelzővel illessék, s rangra emeljék a magyarországi cigányságot. Azt nem vallom magam sem, hogy a cigányság államalkotó tényezőként való megjelölése, megnevezése, elismerése teljes mértékű. Úgy vélem jogilag igen, de más fontos vonatkozásban nem. És még jogilag is csak a deklaráltság szintjén. Ahhoz, hogy a cigányság a szó igazi értelmében államalkotó tényezővé válhasson „fel kell szabadulnia” társadalmilag, politikailag, gazdaságilag stb. Amíg az élet minden területén ez nem következik be, valójában csak látens módon értelmezhető-értelmezendő az államalkotó tényezői fogalom.

Tudatosan került be a „Lungo Drom” (Hosszú Út) Országos Erdékvédelmi Szövetség korábbi megnevezésbe a minőségi jelző: POLGÁRI SZÖVETSÉG. Ennek korszakváltó jellegűsége van, valójában azt jelzi, hogy a polgári Magyarország megszületésében már mint teljes jogú ál-

lamalkotó tényezőként kíván résztvenni a cigányság, melynek legprominensebb képviselője a „Lungo Drom”. Ez a primátus elért sikerei alapján illeti meg, hiszen az már köztudott, hogy a legtöbb elektort a „Lungo Drom” és a függetlenek állították.

A siker okai között első helyen kell említeni, hogy sem az egyik, sem a másik nagy csoport nem vonult be a különböző pártok zászlaja alá. Tették ezt annak tudatában, hogy felismerték: valójában pártszínekben nem lehet igazán a cigányügyet képviselni. És a szomorú tények őket igazolták. Országszerte tapasztalható: sok a csalódott roma! Saját bőrükön kellett ismét megtapasztalniuk: csak ideig-óráig van rájuk szükség, hosszú távon nem.

Vajon miért aratott osztatlan sikert a roma és nem roma választópolgárok körében az Emberhez méltó életet megkapó, felhívó, mindenkire szóló szlogen címet viselő „Lungo Drom” választási programja? Elsősorban azért, mert a törésvonalat nem a cigány és nem cigány lét, hanem a szegénység és a polgárság törésvonalának tengelyében határozza meg. Ezzel nem megosztott, nem szétválasztott, hanem hidat épített a szegénységi lét határán lézengő roma és nem roma társadalmi csoportok között!

Sajnos a társadalmi kettészakadás folyamatának szenvedő alanyai a cigány és nem cigány szegény rétegek. És ez prognosztizálható a jövőre is. Növekszik a leszakadók, az elszegényedők száma. Egy vékony réteg pedig tovább gazdagodik. Ez az egyik legfőbb elmentmondás, amely még feloldhatatlan. Az út kijelölve: polgárosodás. De hogyan? És kikkel? A szegénység millióival aligha. Mi a keserves teendő? Polgárrá tenni az embert, a társadalmat. Csakhogy ez egy hosszú, fáradtságos, küzdelmes folyamat.

Ki a polgár? Nem gondolom, hogy akadna két társadalomkutató, szociológus, politológus, aki azonosan fogná fel, hasonlóan definiálná a polgár fogalmát. A polgár az, aki szabad, független és tulajdonnal rendelkezik. Ha polgárról szólnunk minimum ezeknek a kritériumoknak kell/kellene megfele-

ni. A törésvonal tehát a szegénység és a polgárság között húzódik. Ezt a dilemmát kell megoldani. E sokismeretlenes egyenlet feloldása a sorsdöntő, mely csak az ezredfordulót követően lehetséges. Ha meglesz hozzá a szükséges politikai akarat is!

A Lungo Drom Emberhez méltó életet c. választási programja a máinak és a holnapnak egyaránt szól. E programnak nincs alternatívája! Ez vezetett a sikerhez, s ez lehet a megoldás kulcsa, hiszen részletesen felvázolja azokat a törésvonalakat, amelyek mentén cselekedni kell mindazoknak a kormányzati, politikai, gazdasági társadalmi, kulturális stb. tényezőknél, akik hosszú távon olyan helyzetbe hozhatják a szegény cigány és szegény nem cigány rétegeket, hogy először is képesek legyenek az esélyegyenlőtlenségeket leküzdeni, s esélyegyenlőséget teremtve felzárkózni és a polgárosodás útjára lépni.

Hiú ábránd, ha valaki arra gondol, hogy mintegy 600-800 ezrenyi cigánysággal, s a legalább ennyi, ha nem több hasonló sorsú magyarsággal tárt karok várják Európában. Az Emberhez méltó életet program a cselekvés programja. Sok ezer cigány és nem cigány ember véleményét, kérését, javaslatait tartalmazza. Ez a program reális, minden részében megvalósítható. Ez a program a kontinuitásra, a folyamatosságra és a megújításra egyaránt épít, fontos dokumentuma lehet egy leendő, a magyarországi cigányság helyzetének javításához szükséges komplex kormányzati és társadalmi program megszületésének.

A program képviselője és érvénysítése a jövőben még nagyobb következetességet és progresszívebb politikálást igényel minden szinten. És nem szabad megengedni, hogy a vázolt prioritások háttérbe szoruljanak, elmosódjanak, s ne társadalmi rangjának és súlyának megfelelően kezelje a hatalom a magyarországi cigányságot.

Emberhez méltóan, a cigányokkal együtt teremthető csak meg a nagy mű: a polgári Magyarország.

Farkas Kálmán

„Az iskolát kell közelebb vinni a gyerekekhez”

Interjú Csillei Bélával a „Roma Esély” Alapítványi Szakiskola igazgatójával

Csillei Béla több kiváló pedagógus-sal egyetemben Szolnok város legnagyobb elismerését jelentő pedagógiai díját kapta 1998 decemberében.

Ebből az alkalomból kértük meg, meséljen munkájáról, az iskoláról.

- Ha belegondolok, akkor azt kell, hogy mondjam, díjat az szokott kapni, aki lezárja élete fő művét, majd nyugdíjba megy. Nos, ha én ilyet gondolnék rendkívül csalódnék magamban, hiszen sem korban, sem pedagógiai munkámban nem vagyok a főművemnél, inkább úgy érzem, a megkezdett úton ez a díj egy megerősítés, hogy haladjak tovább.

Egy ilyen kezdeményezés tele van kockázatokkal – és nemcsak számomra, hanem a gyerekek, a szülők, a város számára is. Ezzel a díjjal azt a visszajelzést kaptam, hogy a város elfogadta és értékeli tevékenységünket. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy két és fél éves munkám van emögött. Had mondjam el, hogy miután a magányos hősök kora lejárt, annak ellenére, hogy a díjon csak az én nevem szerepel, ennek ellenére ez egy csapatmunka, amibe beletartozik **Farkas Flórián, Dr. Pálfi Miklós, Kökény Kálmán, Bujdosó Jánosné, Varga Andrea és Imrei István**, akikkel lépésről lépésre találtuk ki az iskolát. Megpróbáltuk a törvényes keretek közé beszorítani ezt a fajta oktatást. A gyerekek is szeretik, hiszen folyamatosan jönnek. Nekik is szól a hála, hisz ők elhitték, elfogadták, hogy tudunk esélyt adni.

Olyan gyerekek járnak hozzánk, és ez független attól, hogy cigány vagy nem cigány, akik nyolcadikig az utolsó padban ültek és a pedagógusok úgy voltak velük, hogy ha csendben maradnak megkapják a kettést. Kölcsönösen szabadulni akartak egymástól. Egy gyerek akit így kezelnek miért is szeretne iskolába járni? Egyébként pedig úgysem tudna a család a középiskolai tanulmányait finanszírozni. Tanulni pedig mégiscsak kellene, hiszen az okta-

tási rendszer az, ahol a gyerek tudást szerezhethet. Azonban ha ez a rendszer nem tudja az összes gyereket úgy elhelyezni, hogy ez mindenkinek a javát szolgálja, akkor helyet kell adni a civil kezdeményezéseknek. Gondolok itt az egyházi és különböző alapítványi iskolákra, olyanra mint a miénk is, ahol alapul az, hogyha a gyerek eltávolodott az iskolától, akkor megpróbáljuk az iskolát közelvinni a gyerekekhez. Ná-

magyar kultúra együtt alkotják a nemzet közös kultúráját.

Meggyőződésem, hogy az etnikai feszültségek oka az, hogy nem ismerjük egymást. Nagyon sok gyerekekben fedezük fel, hogy jóképességű, tehetséges fiatal, csak szörnyű rossz szociális körülmények között él. Folyamatosan kapjuk a visszajelzést, hogy a kikerült tanulóink, kiváló munkaezők. Unokatestvéreiknek ajánlják ezt az iskolát és más oktatási intézményekből is átjönnek hozzánk. Sajnos mindemellett nálunk is tapasztalható a lemorzsolódás, mert sokan úgy gondolják, hogy itt nem kell tanulni és miután rájönnek, hogy ez nem így van elmennek és inkább pénzt dobálnak az automatákba, csavarognak. Sőt volt olyan is, aki a börtönből üzent. Azt gondolom, és ez egyben kérdés is lenne, hogy a települési, kisebbségi önkormányzatok vezetőinek kellene folyamatosan ellenőrizni a helyi diákjaikat. Ez nagy segítség lenne számunkra.

Örömmel mondhatom, hogy az országban már két ilyen jellegű iskola is működik: Edelényen és Tatabányán, sőt ha minden jól megy, Budapesten is létre fog jönni ez a fajta oktatás. Nagy gondom, hogy segítő pedagógiai módszerekre lenne szükség, és nemcsak nekünk, hanem más alapítványi iskoláknak is. Olyan iskolákra gondolok, ahol különböző módszerekkel közelebb vinni az iskolát a gyerekekhez. Az államnak át kellene gondolnia, hogy a már működő modelleket illesszék be az állami oktatási rendszerbe és kapjanak kiemelt támogatást. El kell gondolkodni azon, hogy mi a jobb? Itt ülni az iskolában, vagy a fiatalok börtönében. Szerintem az iskolában mégis csak jobb.

Nos, mi ezen vagyunk, és ha emellé még kapok is egy pedagógiai díjat, ami azt jelzi, hogy végül is jól csinálom, amit csinállok, miért ne lennék elégedett?

B. Kótv Lilla

lunk nincs semmiféle megkülönböztetés: jó illetve rossz tanuló, cigány vagy nem cigány. Fontos az, hogy a gyerekek visszazokjanak a negyvenöt perces órákra, a dolgozatokra, felelésekre. Ehhez külön óráink vannak. A szakirodalom reszocializációs folyamatnak nevezi ezt a fajta oktatást. Ezen kívül van heti kétórás személyiségfejlesztő, önismereti óra. Itt olyan pedagógusok foglalkoznak a diákokkal, akik külsős munkatársak, nem függnek tőlük, így jobban meg tudnak nyílni. Van ezenkívül állampolgári ismeretek, tanulásmódszertan, illetve cigány népismeret, ahol bemutatjuk hogy a cigány és a

A roma kultúra bölcsője....

Hende Csaba igazságügyi államtitkár adta át a „KULCSOT” **Farkas Flóriánnak**, az OCKÖ elnökének – ez a kulcs nyitja majd az Országos Információs és Művelődési Központ „ajtáját”, amely állandóan nyitva lesz a romák előtt....

1999. január 12-én került átadásra az Országos Cigány Információs és Művelődési Központ. A helyszín: Budapest X., Gyömrői út 103. Az országos cigány önkormányzat új intézményében a tervek szerint – egyebek mellett – művészeti galéria, szakkönyvtár, múzeum, információs és módszertani központ, színház kap helyet. A központ támogatásáról még az előző kormány határozott. 150 millió forintot biztosított az intézmény létrehozására, 30 milliót pedig a működtetésére. Az új kabinet megvizsgálta a központ tervét, és jóváhagyta elődje döntését.

Meghívott vendégek: **Hende Csaba** igazságügyi államtitkár, **Tóth Zoltán** a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal osztályvezetője, **Varjú Gabriella** helyettes osztályvezető, **Elekes Botond** a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Etnikai Kisebbségi Főosztályának főosztályvezetője, **dr. Csapodi Miklós** országgyűlési képviselő.

A romák részéről: **Lakatos Menyhért** író, **Choli-Daróczi József** költő, **Bangó Margit** énekes, **Varga Gusztáv**

a Kalyi Jag együttes vezetője, **Szentandrassy István** festőművész, a 100 Tagú Cigányzenekar, **Csemer Géza** rendező és még számos jeles képviselője a mai cigány művészeteknek...

Farkas Flórián megnyitó beszédében arról szólt, hogy a cigányoknak először nyílt alkalmuk arra, hogy kulturális céljaikat, vágyaikat megvalósíthassák. A művészetek minden területe kapjon egyenlő esélyt arra, hogy fölmutathassa azokat az értékeket, amelyet képviselnek.

„Íme egy újabb lehetőség – ha úgy tetszik, esély –, éljenek vele azok a művészek, alkotók, akik a mai cigány kultúra alakítói, művelői. Arra kérlek benneteket, hogy öregbítsétek a cigány kultúra értékeit, mert ezen keresztül lehet tisztelni, lemélni egy nép tehetségét, áthatatosságát.

A kultúra, a művészetek összekötő kapocsként szolgálhatják a magyar és roma kapcsolatok egymáshoz való közeledését és elmélyítését. Legyen ez a ház a roma kultúra bölcsője...”

Hende Csaba Igazságügyi Államtitkár elmondta, hogy fontosnak tartja, hogy a cigányság közeledjen önmaga és a magyarság felé, magával hozva azokat a kulturális értékeket, amelyek a mai cigányság akaratát tükrözi, s egyben lecsendesíti azokat a felhangokat, amelyek előítéletes hangulatot korbácsolnak. A cigány kultúra megismertetése közömbösítheti az említett felhangokat. S végül arra buzdította a romákat, hogy tartalommal töltsék meg ezt a házat.

Dr. Csapodi Miklós országgyűlési képviselő arról beszélt, hogy „hajózni kell, hajózni szükséges...” Be kell fogni a lehetőség szelét a kultúra vitorlájába, s akkor haladni tudunk a kitűzött céljaink felé.

Elekes Botond a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Etnikai Kisebbségi Főosztály főosztályvezetője elmondta a hallgatóknak, hogy ebben a házban lehet alkotni, sok mindent be lehet és be is kell pótolni – a lehetőségek ajtaja nyitva van – csak be kell lépni rajta.

Ezután került sor a „kulcsátadásra”, amelyet Hende Csaba Igazságügyi Államtitkár adott át Farkas Flóriánnak, az OCKÖ elnökének, aki azonnal átadta azt a cigány kultúra hazai képviselőinek...

A 100 Tagú Cigányzenekar tette fel az i-re a pontot – annyiszor megcsodált játékával nyugodta le a közönséget.

Rácz Lajos

Bogdán Jancsinak volt egy álma

Bogdán Jancsinak volt egy álma. Egy álma, amely szombat hajnalban egy szörnyű csattanással véget ért. Bogdán a jeles országúton nekicsúszott egy szembejövő kocsinak. Azonnal meghalt.

Ettől a szombat hajnali pillanattól kezdve minden megváltozott. Mert szombat hajnalig volt értelme a közös álmodozásnak, a terveknek, az elgondolásoknak. Az éjszakába nyúló borozásoknak. Érdekes, eddig föl sem tűnt, Jancsi nem nagyon ivott velünk. Úgy látszik, éppen eléggé euforikus hangulatba tudott kerülni e nélkül is. És különben is, nem engedhette meg magának, hogy részeg vagy másnapos legyen – neki rohannia kellett, szervezkednie, dolgoznia, különben az álmok csak álmok maradnának.

Mindegy. Szombat reggel vége lett az egésznek. Jancsi holtan maradt a roncok között. Ennyi volt. Harminchat év, és egy iskola, amelynek nagyon nehéz lesz most folytatódnia.

Mert Bogdán János álma az volt, hogy igen is, be lehet bizonyítani: megfelelő körülmények megteremtése esetén a cigány gyerekek éppen úgy képesek megállni a helyüket az oktatásban, mint bárki más. Nem hülyébbek, mint sokszor szerencsésebb kortársaik. Csak törődni kell velük, gondoskodni róluk. Tudta, hogy a nyomorból, a munkanélküliségből csak úgy lehet kitörni, ha a fiatalok tanulnak. Az előítéletek építette gettóból nincs másként menekvés, csak ha a cigány gyerekek elvégzik az iskolát, érettségiznek, egyetemi diplomát szereznek. Ha a szülők megértik, gyerekeik csak így élhetnek emberhez méltó életet a XXI. század felé közeledő világban.

Ez az álom persze sokunké. Hiszen nem túl eredeti felismerés, hogy az analfabéták szükségszerűen munkanélküliek lesznek, nyomorogni fognak. Páriaként, társadalmi megvetéstől sújtva tengetik életüket. Csakhogy álmodozni nem kerül sokba. Kényelmes, tiszta elfoglaltság. Nem kell még a kezünket sem bepiszkolni, összeveszni a barátainkkal, alkudozni és vitatkozni. És még a lelkiismeretünk is rendben. Hiszen mi annyi szépet és jót elterveztünk. Csak az a csúnya világ, az nem akarja, hogy jó legyen.

Aztán persze mindig akadnak olyan renitensek, akik nekivágnak az álmok megvalósításának. Ilyenkor kiderül, hogy a szépen kitalált dolgok a valóságban jóval bonyolultabbak – sokan az együtt álmodók közül nem is úgy képzelték el, ahogyan sikerül. Ilyenkor lehet jókat vitatkozni, és sok rosszat elmondani arról, aki megpróbálta, és így engedményeket tenni a valóságnak.

János mindezzel nem törődött, a pécsi Gandhi Gimnáziumban látta élete értelmét megvalósulni. **Derdák Tibor** mellett

az egyik alapítója volt az intézménynek. Az ország egyetlen cigány gimnáziumának igazgatójaként kollégiumot szervezett, járta a falvakat és a szülőket győzködté, higgyék el, hogy csak a gyerekeknek tesznek jót, ha elengedik őket a városba tanulni. Mert nincs más esély. Speciális tanterveket dolgozott ki. Mert egy Gandhi Gimnáziumban végzettnek tanulnia kell mindazt, amit egy bárhol máshol érettségizettnek, még akkor is, ha ehhez sokkal többet kell megtanulnia, mint egy generációk óta értelmiségi családban felnövő ifjúnak.

A Gandhit egy alapítvány hozta létre, de az alapítók képtelenek lettek volna fenntartani az intézményt. Állami segítség nélkül esély sem lett volna a működéshez. Ezért hát lobbizni kellett, értetlen politikuskok kegyeit keresni, szervezni, hogy minden működjön. Tornatermet építtetni, miközben jócskán akadtak, akik erre azt felelték: mi az ördögnek cigánygyerekeknek tornaterem? Örüljenek, hogy írni megtanulhatnak. És akkor Bogdán szép lassan, tagoltan elmagyarázta a nehezebb felfogásúaknak újra és újra, hogy a falusi cigánygyerekeknek éppen olyan joguk van a normális iskolai életre, mint bárki másnak. Tornaterem, írásvetítő, szertár, jól képzett tanárok.

Közben megtérvezte a kollégium szobáit, bútorokat keresett, mert a szép környezet, mint tudjuk, jóra serkent. S ha maradt egy kis ideje ping-ponghoz tönkververte a nagyszájú tanítványokat.

Az élete persze korántsem volt ilyen idilli. Mert persze, hogy politikai ügyé is vált a Gandhi. Annýira, hogy az új, magát polgárnak valló kormány, egy civil kezdeményezésként indult iskolának nem adta meg az egyébként megígért támogatást. A Gandhi az összeomlás szélén egyensúlyozott. Ahogy eddigi története során mindig is. Mert a kormányok általában nem szívesen áldoznak arra, hogy cigánygyerekek tanulhassanak.

Én nem túlzottan aggódtam. Hiszen a lehetetlen helyzetekben Bogdán mindig talált valami megoldást. (Csak néhány napja mondta egy közös barátunk: ha összeomolna az iskola, Jancsi azt nem élné túl. De hát mond az ember néha ilyen butaságokat.)

Jancsi egy késő éjszakába nyúló megbeszélés után indult el néhány tanítványához. Aztán jött az a csattanás. És kész.

Maradtak az álmok. Meg az, hogy a Gandhit nélküle kell továbbvinni. Nehéz lesz.

Dési János

Búcsú a néptanítótól

Fájdalomtól csordult szívvel búcsúzunk tőled Laci bácsi, akit az értelmetlen halál ragadott el. Te, az örökifjú, igazi néptanító, hetvenkét esztendő terheit, tapasztalatait, nyűgét, kilátástalanságait, útkereséseit cipelted magaddal, pillanatok alatt megszüntél létezni.

Összeszorult torokkal, sírással küszködve rovom e sorokat Rólad, a bölcs, igazi néptanítótól, aki annak a generációnak voltál egyik utolsó örököse, aki imádott tanítani, oktatni, szerette a gyerekeket, s ezt egész életével bizonyította.

Örökre elment **dr. Harangozó László** főiskolai docens, aki valójában néptanítónak vallotta magát. Ez a hivatalos állt legközelebb hozzá. 1927 február 10-én született Hévízgyörkön egy uradalmi kovács apa és egy cseléd anyja magzataként. S mint ilyeneknek, nehéz sors várt rá is. Mégis küzdötte magát a pályán, s amikor a pedagógia csúcsaira ért, visszatért régi szerelméhez, a néptanításához.

Nyugdíjaként, a Nyír-Dinamika szellemi mindeneként szolgálta a cigány oktatásügyet, a felnőtt- és továbbképzést azzal a **Lőkös Sándorral**, akinek oldalán érte a halál. Az igazság olykor kegyetlen, de ki kell mondani. Mint oly sokszor az évek folyamán, azon a január 13-i kora délutánon is együtt indultak Tiszavasváriba továbbképzési ügyben, amikor bekövetkezett a halálos autóbaleset.

Ki tudná felsorolni is, hány alkalommal katedrára a félévszázad alatt, hány nebulónak a fejét simogattad meg? Biztató hangod most is hallom, amint odafordulsz a vizsgáló cigány emberhez, s azt mondd: Ugye, tudod te ezt, kiskomám? Úgy van! Mond csak! Biztatod. Legalább ezer (!) roma fiatalt, felnőttét, lányt és asszonyt oktattál a szépre, a jóra, segítetted hozzá őket a tudás, a különböző szakmák megszerzéséhez. Ismertek, szerettek, szívükbe zártak, mert rólad sugárzott a jótéltéletség, a segítészándék, s a halvány nyomait sem lehetett felfedezni még csak enyhe korholásaidban sem a megkülönböztetésnek.

Őszinte szívvel vallhatom Rólad: Te szerettél bennünket! Te szeretted a cigányokat! Fájdó szívvel búcsúzom Tőled Laci bácsi tanítványaid és barátaid nevében is. Emléked, emberséged, hangod, intó szavad, segítő szándékod, soha nem felejtjük.

Dr. Harangozó Lászlóval örökre elment a pedagógus társadalom egyik kimagasló egyénisége, a néptanító.

Farkas Kálmán

Kalyi Jag – Fekete Tűz

Az együttes tagjai: Balogh Künstler Ágnes ének, Balogh József ének, gitár, tambura, mandolin, Nagy József ének, tánc, kanna, kánál és Varga Gusztáv az együttes vezetője, s egyben alapító tagja, ének, tánc, gitár, ritmus.

Kitüntetések: 1979-ben a „Népművészet Ifjú Mestere” cím. 1985-ben az Európai Fesztiválon Nívódíj, 1986: Állami-díj.

Lemezeik: 1983-ban lemez készül a Folklor Art Európa-Belgium: Aki dudás akar lenni címmel. 1989-ben a Lungoj o drom angla mande (Hosszú az út előttem) aranylemez, 1990.: Karingszo me phirav (Amerre én járok...), 1992.: O suno (Álom). A négy közül három aranylemez.

A tűznek hatalmi ereje van: városokat, erdőket tesz hamuvá, de ha megszelídítjük, akkor alázatosan szolgálja az életünket. Az emberben feszülő tűz ugyanilyen – ha szabadjára engedjük, akkor pusztító indulattá válik, amely rombol és öl, de ugyanaz a tűz alkot, teremt és olyan érzelmi hőfokot (aurát) hoz létre, amely felszabadítja a terhek alól az ember lelkét... A békesség tüze fölmelegíti az ember szívét.

A Kályi Jag együttes zenéje olyan, mint egy ropogó lábortűz – odavonzza

Az együttes CD-horítója

az embert –, mert elementális ősi erő van benne, amely hív, csalogat, tele van ígéretekkel, szinte tenyérként föl-emeli az ember szívét a szabadság horizontja fölé. Olyan harmóniát hoz létre, amely szinte fáj, mert öröm van

benne. Fájdalom és öröm: e fűresa párhuzamból életre kel egy olyan csodálatos zene, amely hőlesőként ringatja az embert.

Varga Gusztáv élete olyan, mint egy mese: egyszer volt, hol nem volt, vala-

Varga Gusztáv

hol Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében egy fiatal cigány fiú, talán a legkisebb a családban, aki elindult a fővárosba, hogy szerencsét próbáljon az építőiparban. Akkor még nem tudja a főhős, hogy bizony kemény próbát kell majd kiállnia. A fiú vásárnaponként elővette a gitárját és szomorú dalokat pengetett, s közben énekelt saját anyanyelvén, azaz cigányul. A dal megérintette a többi roma ember szívét. Először hal- kan, majd egyre erőteljesebben zúgott, hömpölygött a dal. Az egyik kannát ke- rített, s dob gyanánt kísért a gitárszó- lamot, a másik két fadarabot vert össze, s ezzel sajátos ritmust adott a zenének.

A sebtében összeállt zenekar szóra- koztatta a szálló lakóit. A zenekar bő- vült, csiszolódott, s ahogy nőtt az igény Varga Gusztáék zenéjére, úgy nőtt vele párhuzamosan az igényesség. Csiszol- ták az előadásmódot, már kezdtek ügyelni a részletekre. Elkezdtek mód- szeresen gyűjteni a roma dalokat, meg- koreografálták a mozdulatokat, a ki és belépéseket, sőt a mosolyt is, s ezzel kezdetét vette a színpadi látványosság megteremtése, de ugyanakkor megma- radt a zenében és a táncban az improvi- zatív elem, amely hullámként érintette meg az ember lelkét.

Varga Gusztáv életében elkezdődött egy intenzív tanulási folyamat a zené-

ben és a magán- életben egyaránt. Gusztí rájött arra az alapigazságra, hogy igazi értéket csak szorgalom- mal és tanulással lehet elérni. Ebből a felismerésből született a roma népdalgyűjtés. Varga Gusztáv ta- lán az első közt ismerte fel azt a zenei tényt, hogy vissza kell menni a gyökerekhez, va- gyis a cigány nép- dalhoz. Cigány Kodályként fárad- hatatlanul gyűjtött a „szájból”- meg- őrizve és átörökít- ve mindazt, ami még „él”.

Ezeket a dalokat megtisztította a vadhajításoktól, s „beoltotta” saját egyéniségével.

Ezek az újraterem- tett dalok elhozták azokat a reménye- ket, álmokat, egyszóval a sikert, amely annyit váratott magára.

1981-ben már történelmi név lett a Kalyi Jag. Ekkorra már nemzetközi táncszínházakban lépnek fel. A televí- zió is közvetíti a fellépésüket. A Tava- szí Táncház Fesztivá- lon tízezer ember előtt játszanak. Éven- ként ötven fellépésük van. Az igazi siker 1988-ban válik nyil- vánvalóvá: a Kalyi Jag-gal filmet készíte- nek, ez a film bejárja Európát, sőt Japánba is eljut. Ekkorra már nem panaszkodhat az együttes, mivel Dél- Koreától Brazíliáig, Európáról nem is be- szélve, beutazzák a világot.

Ma már kétezer koncertet tudhatnak maguk mögött, tavaly ünnepelték fennállá- suk 20. évfordulóját.

Hallgatom Varga Gusztí, ezt a csendes, halk szavú roma em- bert, aki póz nélkül,

könnyedén beszél azokról a sikerekről, amelyeket átélt, úgy mondja el, mintha egy csetintés lett volna az egész. Úgy vélem, hogy optimista embernek adatik meg ez a könnyed elegancia, amelyet olyan természetesen hord, mint egy fel- öltöt.

Varga Gusztáv nemcsak tanul, tanít is. Sok-sok fiatal szeretné „ellesni” a Kalyi Jag útját. Gusztí nyitott a hozzá- fordulókhöz, mert tudja, hogy hosszú az út, amíg rálel az ember a siker forrá- sához. Varga Gusztáv ivott belőle, s en- gedi, hogy mások is olthassák szomju- kat.

Varga Gusztáv nő, felesége történe- lem-magyar szakos tanár, aki magyar léte cigányul is megtanult, mert érte- ni akarta azt, amit a férje művel. Szá- mára a „beolvadást” nem a kényszer, hanem a szeretet szülte. Négy gyer- mekük és két unokájuk van.

Varga Gusztí egyik álma: egy roma középiskola és sok-sok munkahely a roma fiatalok számára, mert a le nem kötött, kallódó életforma olyan vissza- vonhatatlan létformába sodorhatja az embert, ahol csak börtöndalokat tanul- hat. Reméli, hogy nem így lesz, hiszi, hogy a lehetőségek elhozzák a cigány emberek számára is a polgári létformát, ahol a cigány nyelv olyan értékekkel bír majd, mint a világ bármely nyelve.

Rácz Lajos

ORSZÁGOS CIGÁNY KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁS – Budapest, 1999. január 23.

Dr. Hende Csaba, Bogdán Béla, Rittkó Emília és dr. Doncsev Toso

Dr. Kaltenbach Jenő és dr. Hegyesiné Orsós Éva

Fotók:
Kawa
Kamal

Raduly József, Farkas Flórián, dr. Pálfi Miklós és Osztojkán Béla

Bizakodók

Horváth Aladár

Lakatos Menyhért

A győztes

Vendégünk: Fátyol Mihály

Fátyol Mihály tradicionális zenész családból származik. 1728-ig visszamenőleg dokumentális anyaggal rendelkeznek. Ez az anyag hűen tükrözi és visszavezeti a Fátyol zenész dinasztia életútját, amelyben a zene sorsmeghatározó szerepet töltött be.

Fátyol Mihály talán tudatosan, vagy tudat alatti módon kötődni akart a zenész sorshoz. Talán ebből a megfontolásból lett vendéglátóipari szakember – azaz étteremvezető –, s így a zenétől nem kellett elszakadnia, mivel abban az időben egy nívós étterem nem nélkülözhetette a cigány zenét.

Az életszínvonal zuhanása azt eredményezte, hogy színvonalas éttermeknek meg kellett válnia a cigány zenétől, mert a csőd állapotába kerültek, s emiatt sok étterem megszűnt. Fátyol Mihálynak is új lehetőség után kellett néznie.

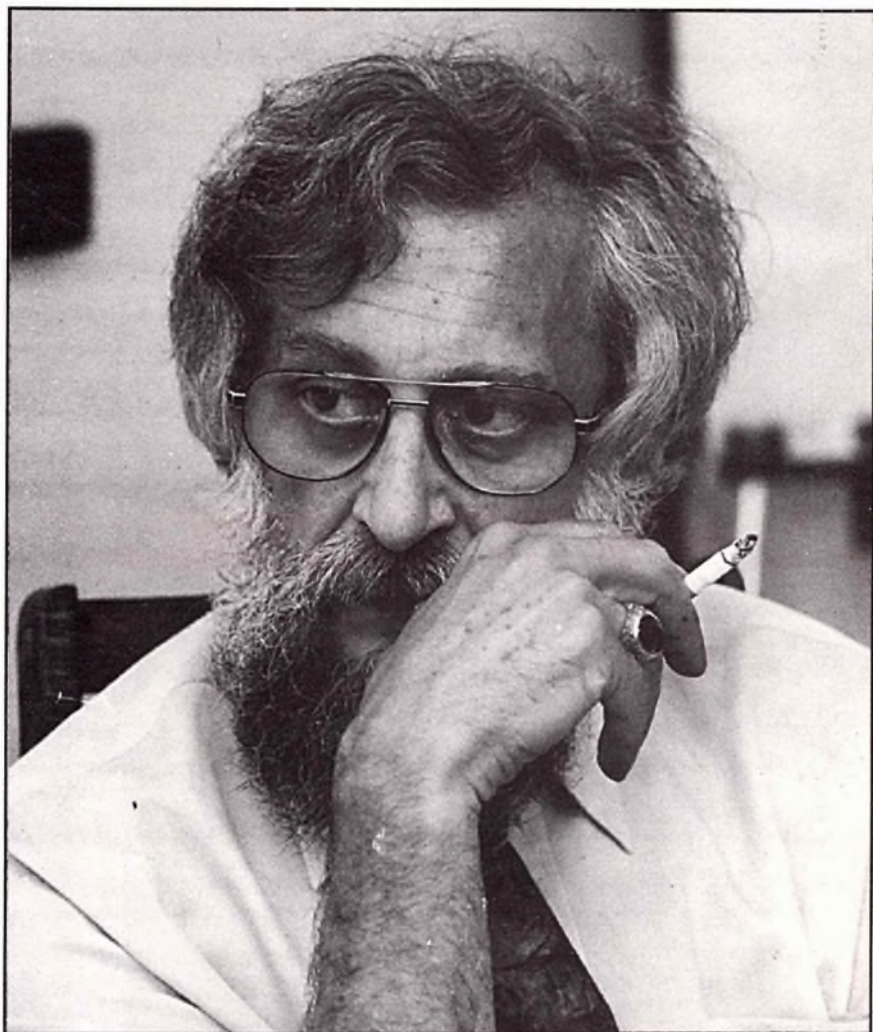
Ebben az időben – 1987-et írtak – alakult meg az első roma sajtó Magyarországon, a Romano Nyevepe, amelynek alapító tagja volt Fátyol Mihály is.

A Romano Nyevepe adott először tudósítást, első kézből, hitelt érdemlően cigányok írtak cigányokról. Egy új fejezet kezdődött: lázzal és hittel dolgoztuk fel az eseményeket, történeéseket új megvilágításban, belső tűzzel tártuk fel azokat az igazságokat, amelyek évszázadok óta szunnyadtak.

Emlékszem Fátyol Mihályra és azokra a „dühös” glosszákra, amelyek igazságszeretetéből íródtak. A sarokba szorított cigány emberek kizsákmányolásáról és arról a szellemi terrorról szóltak, amelyeket az akkori társadalom csak úgy megszokásból, gyakorlatból alkalmazott „rendteremtés” céljából. Fátyol Mihály tudatosan „vadászott” az ilyen szembetűnő módszerekre, amelyek tudatosan sakkban tartották a romákat.

A több éves újságírói pálya politikai útra indította. Ebben az időben különböző civil szervezeteket lehetett alakítani. A romák is tevékenyen részt vettek ebben. A lehetőség különböző vágyakat fogalmazott meg a romákban is.

Fátyol Mihály több lelkes fiatallal együtt megalakította a CISZ-t. Egyik meghatározó programjukként szerepelt az oktatáspolitikája, melyben szerepet

kapott a továbbtanulás - közép és felsőfokon. A CISZ vezetősége alapítványt hozott létre azzal a céllal, hogy a tehetséges roma tanulókat anyagilag támogassa a továbbtanulásban. Ez a program a későbbiekben több szervezet vezérmotívuma lett, mivel az oktatás a cigányság fundamentumát képezi. Kell egy értelmiségi réteg, amelynek rálátása van a társadalmi változásokra, intellektusánál fogva tárgyalóképes. Folyamatos jelzéseket tud küldeni a mindenkori hatalom felé, mely jelzések megfogalmazzák azokat a hiányokat, amelyek nélkül egy-egy etnikum kiszolgáltatottá válik.

Fátyol Mihályt az igazság szeretete sokszor sodorta konfliktus helyzetbe, de ő folyamatosan kitartott mellette, s ez egy idő után tiszteletet parancsolóvá vált, olyannyira, hogy Fátyol Mihály

nélkül nem volt kerekasztal, konferencia. Szükség volt a higgadt, átgondolt javaslataira, amelyek által új törvények születtek a cigányok jogainak védelme érdekében.

Fátyol Mihály jelenleg is részt vesz a kerület kisebbségi önkormányzatában, ahol oktatáspolitikával foglalkozik. Az elmúlt hónapokban az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat saját nyomdához jutott, amelynek ő lett az igazgatója. A nyomda kapacitása koránt sincs kihasználva. Terve készülnek a gazdaságos működéshez – a gazdasági terület nem idegen Fátyol Mihálynak – jelenleg tanulja a nyomdai szakmát. Ez a nyomda az első lépés ahhoz az önállósághoz, amely járnai tanít bennünket.

Rácz Lajos

Közéleti-díjátadó ünnepség

A Magyarországi cigányokért közalapítvány kuratóriuma 1999. január 22-én a Miniszterelnöki Hivatal konferenciatermében ünnepi kuratóriumi ülés keretében – immár második alkalommal – adta át Közéleti-díját.

A díjat olyan cigány és nem cigány személyeknek, közösségeknek, helyi szervezeteknek és intézményeknek ítéli oda – tevékenységük elismeréseként – a kuratórium, akik munkájukkal saját közegükben a legtöbbet tették a többség és a kisebbség együttélésének javításáért, egymás jobb elfogadásáért, megismeréséért és a cigány emberek társadalmi integrációjáért.

DÍSZVENDÉGEK

Hende Csaba politikai államtitkár, Kaltenbach Jenő országgyűlési biztos, Kósáné Dr. Kovács Magda a parlament emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságának elnöke, dr. Doncev Toso a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke.

A Kanizsa Csillagai cigány együttes pergő ritmusú dalaival nyitotta meg az ünnepséget. Dr. Eperjesi Tamás, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány kuratóriumának elnöke egyperces néma felállásra szólította fel az egybegyűlteket – így emlékezve meg az elhunyt Bogdán Jánosra, a Gandhi Gimnázium néhai igazgatójára –, akinek a munkásságáért Posztomusz-díjat javasolt.

Beszélt a Czinka Panna Alapítványról, amely 4,5-es átlaggal rendelkező roma tanulókat támogat. Dr. Eperjesi Tamás zárójelben megjegyezte, hál' istennek bőven akadnak ilyen jó tanulók.

Hende Csaba politikai államtitkár hangsúlyozta, hogy a díjak odaítélésénél az esélyegyenlőség érveit tartották szem előtt. Ebből fakadóan cigány és nemcigány ember egyforma eséllyel pályázhatott. Az el-

végzett munka és annak hatékonysága dominált a díj odaítélésében.

Doncev Toso arra emlékezett, hogy alkalmas időben elfelejtettük megköszönni egy-egy ember, vagy szervezet odaadó munkáját. „Most megragadva az alkalmat ezúton köszönöm meg mindazoknak, akik időt és fáradságot nem kímélve tettek és teszik dolgaikat a cigányok érdekében.”

Kósáné dr. Kovács Magda visszafogottan szólt arról, hogy megilletődve hallgatja azokat az emberi törekvéseket, amelyek jobbító szándékkal közelednek a cigányság problémáinak megoldása felé. Arra kérte a résztvevőket, hogy segítsenek megvalósítani azokat az álmokat, amelyek a cigányság felemelkedését szolgálják.

DÍJAZOTTAK

Berki Judit, Bányaterenye. Foglalkozása: óvónő, munkahelye: Ezüsfenyő Idősek Otthona

Immáron 13 éve vesz részt a roma közéleti munkában. Fontos feladatának tartja a cigányság jövőképeinek kialakítását. Ehhez átfogó és megvalósítható programokra van szükség.

A Bányaterenyei Cigány Kisebbségi Önkormányzat második ciklusát kezdte meg, elnöki feladattal felruházva. Ajánlója: A Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság. Berki Judit feszültségoldó szerepet töltött be a rendőrség és a cigány lakosság között. Segített, hogy a konfliktushelyzetek kezelhetőek legyenek.

Horváth András – Vilmány. Munkahelye: Lungo Drom.

1994-ben alakította meg a Lungo Drom helyi szervezetét és vele párhuzamosan a cigány kisebbségi önkormányzatot. Első lépésként a szegénységből fakadó feszültséget azzal oldotta fel, hogy karitatív szervezetektől élelmet, ruhát stb. osztott ki és a nem cigány rászorulóknak is juttatott belőle. Különböző pályázatok megnyerésével gazdasági prog-

ramok beindítását szorgalmazta. Jó kapcsolatokat épített ki más roma szervezetekkel.

Lőkös Sándor – Nyíregyháza. Munkahelye: Nyír-Dinamika, ügyvezető igazgató.

Alkalmazkodva a megváltozott gazdasági és társadalmi viszonyokhoz, bekapcsolódott a munkanélküliek képzésébe, sokat segített a cigányságnak. Tizenhét programot dolgozott ki, 16 tankönyv megírásában, szerkesztésében és kiadásában vett részt. Együttműködési szerződést kötött cigány és civil szervezetekkel. Mukásságáért 1996-ban Munkaügyi-díj várományosa lett.

Schranz Istvánné – Ozora. Munkahelye: Ozorai Polgármesteri Hivatal - polgármester.

A polgármesterasszony jelszava: segély helyett munkahely. Ennek az lett az eredménye, hogy a romák egy idő után nem segélyért, hanem munkahelyért álltak sorba. Az együttélésben helyet adott a cigányoknak is, sőt, az együttműködést szorgalmazta. A polgármesterasszony nemcsak „a saját háza táján söpör”, hanem összefogott a környék településeivel, azzal a szándékkal, hogy az ozorai példát adaptálják, és valósítsák meg azokat a programokat, amelyek Ozorán „beváltak”.

József Attila Állami Általános Iskola pedagógusi munkaközössége, Miskolc.

Az intézmény teljes tanulói létszáma roma tanulókból áll. Az akarat, a szív, a szeretet, a türelem meghozza a kívánt eredményt. A siker számokban mérhető, azaz 99 százalékos.

A szülők a társadalom peremére szorult emberek, akiknek esélyük sincs arra, hogy önerőből támogassák gyermekeik iskolába járatását. „Küzdelmünk embert próbáló – de az eredmények, s a velejáró sikerek kárpótolnak bennünket mindenért!”

Rácz Lajos

Félelmetes rendőr Gávavencsellőn

Két megdöbbenő eset történt a nyár elején a gávavencsellői romák ellen. Egy jelentéktelen vita közben G. T. gávavencsellői rendőrszázlós ökölcsapásokkal szabályosan kiütötte **Horváth Gyula** gávavencsellői roma férfit. A szerencsétlen férfi orrcsonttörést szenvedett, megrepedt az állkapcsa, két foltok keletkeztek a szeme alatt, az orvosszakértő szerint nyolc napon túl gyógyuló sérüléseket szenvedett.

Ugyanez a rendőr egy este 22 óra tájban egy cigány család lakásában világosságot látott, berontott, lökdöste a jelenlévőket, inzultálta a nőket. Állító-

lag egy terhes fiatalasszonyt is megütött. A romák hiába mondták, hogy ők virrasztanak, egy halott hozzátartozójukat gyászolják. A rendőr nem hatódott meg, kegyelelsértő és eléggé el nem ítélt módon lökdösődött, szitkozódott. A romák mindkét eset kapcsán feljelentést tettek a rendőr ellen. A Szabolcs- Szatmár-Bereg Megyei Ügyészségi Nyomozó Hivatal orvosszakértői véleményt kért és igen sok tanut hallgatott meg a két ügyben. A rendőr mindig, mindent tagadott. Súlyos testi sérítés büntette, valamint hivatalos eljárás-

ban elkövetett bántalmazás vétsége és garázdaság vétsége miatt folyt nyomozás ellene. A vétségek ügyében bizonyítékok hiánya miatt megszüntették az eljárást ellene. A nyomozó hivatal azonban december 3-án vádemelési javaslattal átadta az ügyet a Nyíregyházi Városi Ügyészségnek.

Súlyos testi sérítés miatt a bíróság maximum három év börtönbüntetést szabhat ki. A büntetés azonban pénzbüntetés is lehet. A romák érdekeit ügyvéd képviseli.

Nábrádi Lajos

Damaszkuszi orvos a romák közt

Dr. Farom Ghassan szíriai állampolgár, Tiszaeszlár orvosa november 16-án Juhász Imre tiszzaeszlári polgármester előtt ünnepélyesen letette az állampolgári esküt. Azóta hazánk fiának számít a kreol bőrű, szimpatikus fiatalember. Életútjának fontosabb állomásai: Damaszkusz-Budapest-Debrecen-Csegöld-Tiszaeszlár.

Tiszaeszlár majdnem háromezer polgárát gyógyítja szakértelemmel, lelkiismeretesen. Naponta átlagosan hetven beteggel találkozik, négy-öt esetben házhoz megy pöfögő Trabantján. Minden utcát, minden házat ismer, mindenki nyelvén érti a panaszt és biztatását mindenki érti. Tudja, hogy ki él jómódban és ki nélkülöz. Pár héttel ezelőtt ezért is választották be a helyi önkormányzat szociális bizottságába. Tudja, hogy hatszáz cigány él a településen. Mint mondja, nem tesz különbséget beteg és beteg között. A cigány nők körében több oldalú felvilágosító munkát végez. A több gyermekes, szegény asszonyok figyelmét felhívja a szakszerű fogamzásgátlásra... November elején részt vett a Lungo Drom helyi alapszervezetének alakuló ülésén, érdeklő a cigányság sorsa.

Az állampolgári eskűn a polgármester meghatóan szép beszédében többek között ez állt: „Mindegy, hogy hol született, ha becsületesen él, szakértelemmel, odaadással végzi munkáját, akkor kivívja a közösség megbecsülését. Debrecenben cum laude minősítéssel szerzett diplomát. Emberi tartásból

is jelesre vizsgázott, amikor az ország legszegényebb keleti részét választotta munkahelyül. Szívszorító lehet, hogy szülőhazájától több ezer kilométerre él. Ilyenkor jusson eszébe, hogy a Magyar Köztársaság magyar polgára, ahol új barátokra lel, nemzetünk fiává fogadja. A Magyarok Istene adjon erőt és egészséget Önnek és családjának, segítse az Ön gyógyító munkáját.”

A damaszkuszi fiatalember egy évig Pesten tanulta nyelvünket, aztán debreceni egyetem diákja lett. Tudása, szorgalma miatt a Klinika nőgyógyászatán tanársegédként dolgozott. Aztán Csegöldre vitte a jó sorsa. E szatmári faluban az Eszlárról elszármazott állatorvos dolgozott, összebarátkoztak. Az állatorvos visszajött falujába, ekkortájt pályázat útján orvost keresett Eszlár. Őt pályázó volt. Farom úr nyert. Kicsi a világ! A fiatal orvos Nyírmeggyesre nősült. Felesége zongoraművész. Nemzetközi nevet adtak gyermekeiknek. A fiuk Milán Endre, a lányok Norma Regina. Itt élnek a kényelmes szolgáltatási lakásban, hékében, szeretetben.

Nábrádi Lajos

Eskü, szívre tett kézzel

Bújj a bőrömbbe!

A legnagyszerűbb dolgok mindig akkor születtek, mikor a művész, a politikus, a vallásalapító, az orvos, az üzletember, a kenyeret sütő pék úgy igazán beleértett a másik ember sorsába.

Chaplinről talán soha nem hallottunk volna, ha nem veszi fel a részeges brixtoni kocsis furcsa ruházatát és nem „játsza” el annyi kisemmizett, megalázott, árva, beteg, felnőtt és kölyök sorsának megrázó, megnevettető epizódját.

A történelem legnagyobb, legmeghatározóbb eseménye – legalábbis vallási-erkölcsi értelemben – szintén együtt-érzésből született. Akár világi, akár hívő szemmel nézzük, amit Jézus felvállalt az csodálatos és egyben döbbenetes.

Az empátia (együttérzés) görög szó. Talán nem fogok mellé, ha azt gondolom, nem a görögök, nem Jézus értette meg először, hogy az emberek közötti kapcsolat legfontosabb központi fogalma ez, amely nélkül nem létezhet sem jó család, sem jó társadalom.

Valahol cro-magnonban vagy még előbb fedezhette fel valamelyik ősanánk síró gyermekét szívéhez szorítva, kitalálva: mi baja van a kicsinek?

Velünk született tulajdonság, mégis alig és ritkán tudjuk alkalmazni. Vannak akiből teljesen kivészett, sőt!

Nérót, Hitlert, Sztálint, a verő-kínzó pribékeket vérengző fenevadként tartjuk számon.

Manapság robbantanak Budapesten, Írországbán, stadionokban és minden elképzelhető helyen.

Máig sem tudtam helyre rakni azt a kettős érzést, amikor koldussal találkozom. Az a néhány forint amit odaadtam, rajtam, (a lelkiismeretemen), vagy rajta segített-e?

Mennyit segítettem azon az aszfalton ülő néhány hetes gyereket szorongató román cigány asszonyon, aki még maga is gyerek volt?

Vajon mikor, hány éves korában vált rezignálttá, hogy minden büszkesége szertefoszlott? Hite, reménye köddé vált valamikor a nélkülözések, megaláztatások során.

Hároméves kislányomat látom benne, amint a tükör előtt táncol, énekel, és a „kifutón” érzi magát. Ő is táncolt, álmodott a jövőjéről... Egyszer? Sokszor?

És most a zsidó és roma holocaust áldozataira, Hiroshima, Nagaszaki bombázásra gondolva felteszek egy-két – sajnos – idejét múlt(?) kérdést, ráadásul szentimentálisnak, túlérzelgősnek is hat majd.

Hogyan végződtek volna a történelem drámái, ha a véreskezű, halálosztó diktátorok és pribékjeik, a géppisztolyt markoló nyilasok a Duna-parton, az atom- és egyéb bombák kioldó gombjait megnyomó pilóták azokban a kritikus pillanatokban Chaplin, Jézus, Albert Schweitzer, Teréz anya, vagy csak

egyszerűen a cro-magnoni anya szemével néznek kiszemelt áldozataikra?!

Ha csak egyszer is – nem csupán alalmaznát adva – igazán bele tudnánk bújni – nem a reklámokról mosolygó autókba, szép, egészséges emberek bőrébe, hanem a kevésbé sikeres és egészséges emberekébe. Talán még az én koldusok iránti dilemmám is megoldódna akkor.

Szénási Imre György

PORTRÉ

Nézed magad a tükörben, már túl vagy az ötvenen, s immáron visszavonhatatlanul közeledsz a hatvanhoz. Szakállt növesztetted, hogy eltakard azt a valóságot, amely valamikor harmóniaként élt az arcodon, amikor még pirulni tudtál.

Azt mondják, hogy ebben a korban már vasalt arcvonással kell járni. A kimondott szavak súlyát mérlegelni kell – mert neked már nem illik fajsúlytalanul kinyilatkoznod – hiszen az írás a fegyvered, pajzsod a szó...

Minden ember lelke egy-egy csatatér, ahol olykor öncélú igazság – háborúk dúlnak, s neked vereség nélkül kell eldöntened a harcot, amelybe igazságérzeted belekényszerített.

Még megvan a bölcsességfogad, még rágódni tudsz a cigányok inas sorsán – de a kényszerből lenyelt sérelmeket már nehezen tudod megemésztetni, mert megtámadták gyomrod a fűszeres magyarázatok és fekélyes sebet ütöttek rajta. A megalkuvás szóda brikarban már nem tudja eloltani a lelkiismeret gyújtotta tüzet...

Együtt kell élned a szakálladdal, s menned kell tovább a magad választotta úton. Legyen mindig „csőre töltve” a tollad – hogy a fegyvertelen írástudatlanokat megvédhesd!

Rácz Lajos

(A fotó csak illusztráció)

Kisebbségi önkormányzatiság és kulturális autonómia

Kétségtől történelmi jelentőségű tény, hogy Magyarországon egyáltalán létrejöttek a kisebbségi önkormányzatok. Nyilván a törvényi rendelkezés értelmében és következményeképpen, de ugyanakkor sajátos társadalmi igény beteljesüléseként is. Mert akárhogy nézzük, egy tagolt társadalomban a kisebbségi érdekek is előbb-utóbb felszínre törnek. Különösen, ha egy demokratikus berendezkedésű országról van szó, amely önmagában feltételezi a gazdasági, politikai, kulturális és intézményi pluralizmust. Más kérdés, hogy a hazai kisebbségek – létszámuknál, történelmi-társadalmi-kulturális sajátosságaiuknál fogva – eltérő megítélés alá esnek. Attól függetlenül is, hogy a törvény adta jogok elvileg ugyan egyenlő esélyt teremtenek, a gyakorlatban viszont merőben különböző. A kisebbségi lét problematikája – feltételezett formális egalitarizmusával – mindenesetre szükségessé teszi, hogy az egyetlen homológ jegyen kívül más társadalmi kategóriákat és sajátosságokat is szemügyre vegyünk. A nemzeti-ségi, a faji, az életkori, a területi, a foglalkozási stb. státusegyenlőtlenségekből kiindulva, melyek egyúttal értelmezési keretként is szolgálnak. Különösen szembevetünk mindezt, ha a cigányság és a többi kisebbség viszonyát vizsgáljuk. Az előbbi egyenlőtlenségek ugyanis eltérő módon jelennek meg az egyes kisebbségek léthelyzetében. Akár a szegregációt alapul véve is, hiszen a cigányokat – hol leplezetten, hol nyíltan – mindig elkülönítette a többségi társadalom, s így helyzetük óhatatlanul ambivalenssé vált. Saját érdekeik szerint sohasem szervezhetők meg életüket, hanem mindmáig kiszolgáltatottak maradtak. A társadalmi modernizáció következtében pedig elkerülhetetlenül felbomlottak az életvilágukat összetartó közösségi formák, melyek hosszú évszázadokon keresztül szabályozták a körülöttük élőkhöz és a hatalomhoz való viszonyukat is.

SEGEZÉNYESÉGRE ÍTELVE

S ennek következményei a cigány kisebbségi önkormányzatok működési mechanizmusában is tetten érhetők. Miközben a közösségi szabályozó elvek fokozatosan veszítették el érvényességüket, a cigányság körében is kialakult a civilizációs „vákuum-helyzet”. Ráadásul a közhatalom intézmé-

nyei jellegükénél fogva sem tudtak és tudnak közvetítő, kiegyenlítő és rendező instanciává válni. Mint ahogyan a létrejött kisebbségi önkormányzatok is csak felemás módon voltak képesek érdekérvényesítő és szocializáló szerepüknek eleget tenni. Semmiképp sem prekonceptióként állítva ezt, hanem azoknak a tapasztalatoknak a birtokában, amelyek eddig felhalmozódtak. Egyfelől abból indulhatunk ki, hogy az ország különböző cigánylakta településeiben – habár nem egyenletes szóródással – megalakuló önkormányzat a helyi politika kényszeredetten elfogadott „kellékei” lennek. Másfelől azt is látnunk kell, hogy ezzel egyidejűleg még nyilvánvalóbbá váltak a korábbi évtizedekre visszanyúló problémák. A cigány és nemcigány választópolgárok egyrésze kezdetben valamiféle segélyező és „konfliktusmegelőző” intézményt látott az önkormányzatokban, vagy jobb esetben olyan érdekképviselői szervezetet, amely partnere a települési önkormányzatnak. Ám miután a cigányság a rendszerváltás legnagyobb veszteseként végső soron a társadalomból rekedt ki, s önálló etnikumként vált a legkifosztottabb, szegénységre vagy éppen nyomorra ítélt szociális csoporttá, legitim önszerveződésük mindeneképp reménykeltőnek látszott. Statisztikai adatokkal is bizonyítható, hogy maga a választás ott volt igazán sikeres, ahol méltán elfogadott cigányszervezet működött. Eből a szempontból elsősorban a „Lungo Drom” alapszervezetei említhetők meg, s hasonlóképp a különféle kulturális jellegű szerveződések. Nem hallgatva el persze azt sem, hogy a rokonsági alapú kezdeményezések is hozzájárultak az önkormányzati választások végső eredményéhez.

SZERTEFOSZLOTT ILLÚZIÓK

Ám a lényeg mégsem ezzel a körülménnyel függ össze, hanem sokkal inkább annak a kérdésnek a megválaszolásával: a kisebbségi önkormányzatok milyen érdekeket jelenítenek meg és milyen akarattal? Nyilvánvalóan a közös önszerveződés joga az önkormányzatiságban jelenik meg, s ennek jelentősége annál is fontosabb, mivel ez teszi lehetővé, hogy a cigányok inherens érdekeiket kinyilváníthassák és megvédhessék. Ha mindez formálissá válik,

vagy a pusztá kísérletezésben merül ki, valóban az a „veszély” fenyeget, hogy a kiszoruló cigányokat a formálódó (minden modern társadalomra jellemző) társadalmon kívül rekedtek fokozatosan társadalomellenessé váló világa asszimilálja”. (Tordai Zádor: Kisebbségek az átalakulásban. Respublika, 1995. 1. sz. 53. o.) Habár kezdettől fogva nyilvánvaló volt, hogy a kisebbségi törvény eléggé szűkre szabja az önkormányzatok jog- és tevékenységi körét (valójában a kulturális autonómia megteremtéséhez és fenntartásához fűződő jogosítványokat garantálja), ettől függetlenül mégis sajátos illúziók jelentek meg. Mintha a települési önkormányzattal azonos rangú és státuszú kisebbségi testületről lenne szó.

Csakhamar szertefoszlottak azonban ezek az illúziók; többek között amiatt is, hogy a kisebbségi képviselők jogállása tisztázatlan, s a működési kiadások fedezésére fordítható pénzügyi keret szinte semmire sem volt elegendő. Mindennél jóval meghatározóbb viszont az, hogy az önkormányzatok milyen társadalmi környezetben fejthették ki tevékenységüket. Akár axiómaként is elfogadhatjuk, hogy a részérdekek akarattá, határozott szándékká csak akkor alakulnak, ha létezik olyan „manifestációs fórum”, amely nem csupán az érdekek pusztá kinyilvánítására alkalmas, hanem – a szervezetrendszerben elfoglalt helyénél fogva – esélyt kínál az érdekek gyakorlati érvényesítésére is. De hogyan vehet részt az érdekegyeztetési folyamatban az a kisebbségi önkormányzat, amelynek alig van jogosítványa? Egy-egy település cigánysága részt tud-e venni a helyi akaratképes mechanizmusában? Akárcsak kulturális önazonosságát is kinyilvánítva egyenrangú partnerekre találhat-e? A lehetséges válaszokat keresve azt a körülményt is figyelembe kell vennünk, ha a társadalmi értékhierarchia a cigányság életvilágát, magatartásformáit és meggyőződési módjait mint alacsonyabbrendűeket vagy mint hiányosakat fokozza le, akkor e népcsoport tagjait eleve megfosztja képességeik szociális értékekkel való felruházásának lehetőségétől is.

(Folytatjuk.)

Dr. Kerékgyártó T. István

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány 1999. január 7-i pályázati felhívása

A nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának, önazonosságának megőrzéséért, fejlesztéséért végzett tevékenység támogatására

I. Célpályázati témák

Gyermek és ifjúsági táborok, tanulmányi ki- rándulások

Első szakasz (1999. május 15. és 1999. szeptember 30. közötti időpontban zajló programok) Beküldési határidő: 1999. március 12. Döntés: 1999. április 29.

Második szakasz (1999. október 1. és 2000. február 29. közötti időpontban zajló programok) Beküldési határidő: 1999. augusztus 6. Döntés: 1999. szeptember 9.

Hagyományőrző és kulturális rendezvények

Első szakasz (1999. január 1. és 1999. április 30. közötti időpontban zajló rendezvények) Beküldési határidő: 1999. február 19. Döntés: 1999. március 11.

Második szakasz (1999. május 01. és 1999. szeptember 30. közötti időpontban zajló rendezvények) Beküldési határidő: 1999. március 12. Döntés: 1999. április 29.

Harmadik szakasz (1999. október 1. és 2000. február 29. közötti időpontban zajló rendezvények) Beküldési határidő: 1999. május 28. Döntés: 1999. június 24.

Tudományos rendezvények és kutatói programok

Beküldési határidő: 1999. február 26.

Döntés: 1999. március 25.

Kisebbségi közéleti szakemberek képzése

Beküldési határidő: 1999. április 9.

Döntés: 1999. május 20.

Kisebbségi regionális és helyi elektronikus média

Beküldési határidő: 1999. február 19.

Döntés: 1999. március 11.

Kiadói tevékenység

Beküldési határidő: 1999. május 28.

Döntés: 1999. június 24.

A kisebbségek hitéletéhez kapcsolódó anyanyelvi és közösségi tevékenységek

Beküldési határidő: 1999. április 9.

Döntés: 1999. május 20.

Kisebbségi anyanyelvű és cigány színházi tevékenység

Beküldési határidő: 1999. február 19.

Döntés: 1999. március 11.

Közgyűjtemény állományának gyarapítása

Beküldési határidő: 1999. május 28.

Döntés: 1999. június 24.

II. Alkotói és kutatói ösztöndíj

Képzőművészet, zene, irodalom, koreográfia, kutatás

Beküldési határidő: 1999. február 26.

Döntés: 1999. március 25.

A kuratórium a döntéshozatal időpontjának változtatási jogát fenntartja!

Értesítés küldése a döntéstől számított egy héten belül.

Figyelem!

A pályázatok adatlapon nyújthatók be. Az adatlapok a pályázati kiírást részletesen tartalmazó Útmutatóval együtt személyesen a közalapítvány irodáján (V. ker., Budapest, Akadémia u. 3. II/240.) szerezhetők be. Ha a pályázó postai úton igényli az adatlapot, C5-ös (közepes méretű), a pályázó nevére megcímezett, felbélyegzett válaszborítékot kérünk.

Levélcímünk: 1357 Budapest, Pf. 2

Fontos!

Az adatlap kitöltéséhez útmutató szükséges, amely részletesen tartalmazza a pályázat benyújtásához szükséges tudnivalókat is! Kérjük, a pályázathoz csatoljon 1 db 100 forintos postai bélyeget! Hiányos vagy késve érkező pályázatot a kuratórium nem bírál el. Hiánypótlást nem kérünk és nem fogadunk el.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány pályázatot hirdet kedvezményes hibridkukorica vetőmag beszerzésére

Pályázhatnak a vetőmag beszerzésére azok a cigány szervezetek, cigány kisebbségi önkormányzatok és cigány mezőgazdasági egyéni gazdálkodók, akik megfelelően előkészített, mezőgazdasági művelésre alkalmas saját vagy bérelt földterülettel rendelkeznek. Előnyben részesülnek azok a termelők, akik a kukorica termését állattenyésztésen keresztül kívánják hasznosítani. A fémzárolt kukorica vetőmagokat a közalapítvány a beérkezés sorrendjében a készlet erejéig tudja felajánlani az arra igényt tartóknak, kedvezményes vételi formában vagy térítésmentesen, adományként.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- az igénylő személy vagy szervezet nevét, címét, elérhetőségét (telefon).
- CKÖ és szervezet pályázata esetén az érintett családok nevét, címét és az aláírásukat.
- termelési terület nagysága hektárban (1 ha-nál kisebb igényeket nem tudunk kielégíteni).

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány támogatása természetbeni. A Közalapítvány által ki-

jelölt raktárból a pályázónak magának kell elszállítania a vetőmagot, saját költségen. (A raktarak 150-200 km-re is lehetnek.) Javasoljuk, hogy egy településen vagy egy régióban élők fogjanak össze és közös pályázatot nyújtsanak be a szállítási költségek csökkentése végett. Művelési költségre támogatás ebben a pályázati formában nem igényelhető.

A hiányosan vagy késve érkezett pályázatokkal a Közalapítvány nem foglalkozik, arról értesítést nem küld. A pályázatokat 3 hónapig őrizzük meg.

A pályázatok benyújthatók a Magyarországi Cigányokért Közalapítványhoz levélben.

Beérkezés határideje 1999. március 15.

Cím: 1021 Budapest, Budakeszi út 55/d, P/5. ép. V/2 em. Tel: 394-1852, 394-2647.

A kukorica vetőmag étkezésre és takarmányozásra nem alkalmas. Emberi és állati fogyasztás esetén súlyos mérgezést okoz! A pályázó köteles együttműködni a Közalapítvány által felajánlott képzésben és szaktanácsadásban.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány pályázatot hirdet általános iskolák alsó tagozatai részére egészségmegőrzési erdei iskolában való részvételre.

Az erdei iskola helyszíne: Könyebánya, Ifjúsági és Gyermeküdülő

Pályázható turnusok: 1999. III. 16–20., III. 22–26., III. 29–IV. 2., IV. 6–10., IV. 12–16., illetve 1999. IX. 6–10., IX. 27–X. 1., X. 4–8., X. 11–15., X. 18–22., X. 25–29., XI. 1–5., XI. 8–12., XI. 15–19., XI. 22–26. (Az időpontokra vonatkozó döntést a Kuratórium hozza meg a pályázók igényeinek figyelembe vételével.)

Az erdei iskolában olyan 30 fős osztályok vagy alsó tagozatos tanulókból összeállított olyan 30 fős csoportok vehetnek részt, amelyekben a magukat cigány/roma származásúnak vallók aránya meghaladja a 60 százalékot. A csoportokat 2 fő pedagógus kísérheti el.

Az erdei táborban való részvétel ingyenes, a táborozás, napi ötszöri étkezés, helyi túravezető költségeit a Közalapítvány vállalja. Igény szerint a pályázó kérheti az oda-visszautazási költségek utólagos megtérítését is.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a pályázó általános iskola illetve az érintett gyermekek lakóhelyének rövid leírását,

- az iskolában a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében végzett eddigi tevékenység ismertetését,
- az erdei tábor során megvalósítandó egészségmegőrzési program leírását,

- az iskola illetékes vezetőjének előzetes hozzájárulását ahhoz, hogy a csoport a Kuratórium által esetlegesen megítélendő bármely fenti időpontban részt vehet a táborban.

Egy iskolából csak egy osztály vagy csoport pályázhat. Előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyekhez a helyi cigány kisebbségi önkormányzat, roma kisebbségi szószóló vagy helyi cigány társadalmi szervezet ajánlását csatolják.

A pályázatok benyújtásának határideje:

1999. február 15.

A pályázatokat egy példányban – adatlap nélkül – lehet beküldeni az alábbi címre:

**Magyarországi Cigányokért Közalapítvány
1021 Budapest, Budakeszi út 55/d, P/5, V/2.
Tel/fax: 394-2647, 394-1852.**

Csudá pimzsáno

Szász jikhár jekh vés. Ando vés iskolá, le sávorengi iskolászász. Le állátonge sávorengi.

Jokhár ávri csegetinde pá o császo. Ávri násline le but sávora pej ávlyin. O cingo kárnálo bálo ándre ásilász ánde termá. Xutyildász kréta. láke lá tábuláke. Peszká dejá rájzulindász téle. Vi tálál iszkirindász: MÁMÁ.

Ávilász o sosoj, dikhelászlesz. Csi teccindász leszke.

– I máma ná keccávij! – tháj rájzulindász le kárnale báleszke buj káná.

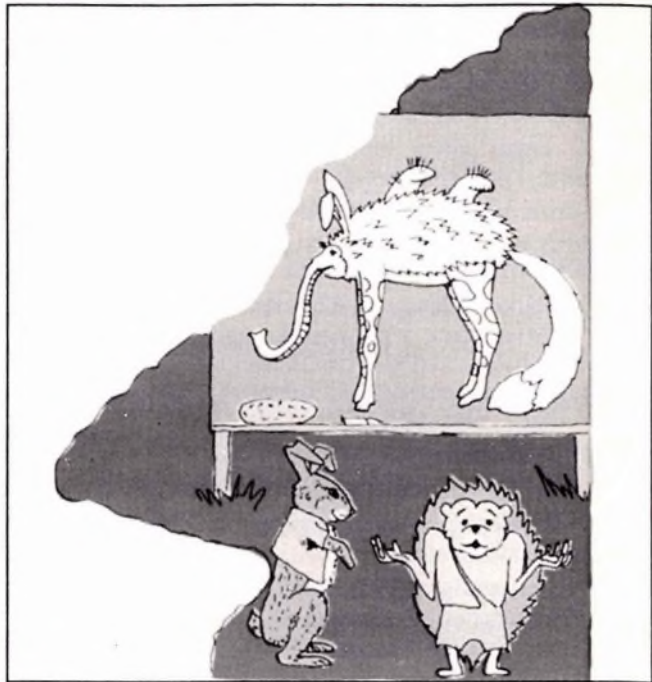
Ávilász lá hilpáko sávo. Csi leszke csi teccindász. Rájzulindász le kárnale báleszke jekh bári pori, szár szo lá hilpá szí. Ávilász lá teváko sávo, kodo duj pupuri rájzulindász pe lá mámáko dumo. Ávilász o cingo zsiráfo, kodo láke stár purne. Ávilász cigni oroszláná, voj láki musztácá dirdász pe lungoná.

Po ágor o Máckó bácsi ávilász. Voj szityárelász le sávoren. Dikhlász po rájzo. Ápál pej sávora.

– Szoj kádo? Kászki deji kádi?

Csi dász dumá khonik. Átuncsi téle khoszlász kodo, te MÁMÁ, tháj khote iszkirindász:

CSUDÁ PIMZSÁNO.

Csodapók

Volt egyszer egy erdő. Erdő mélyén iskola, kölykök iskolája. Állatok fiaie.

Kicsöngettek egyszer az óráról. Szaladt ki a sok kölyök az udvarra. A kis sün az osztályban maradt. Fogta a krétát, neki a táblának. A mamáját rajzolta oda. Alá is írta: MAMA.

Jött a nyúlfi, nézte. Nem tetszett neki.

– A mama nem ilyen! – és rajzolt rá két nagy fület.

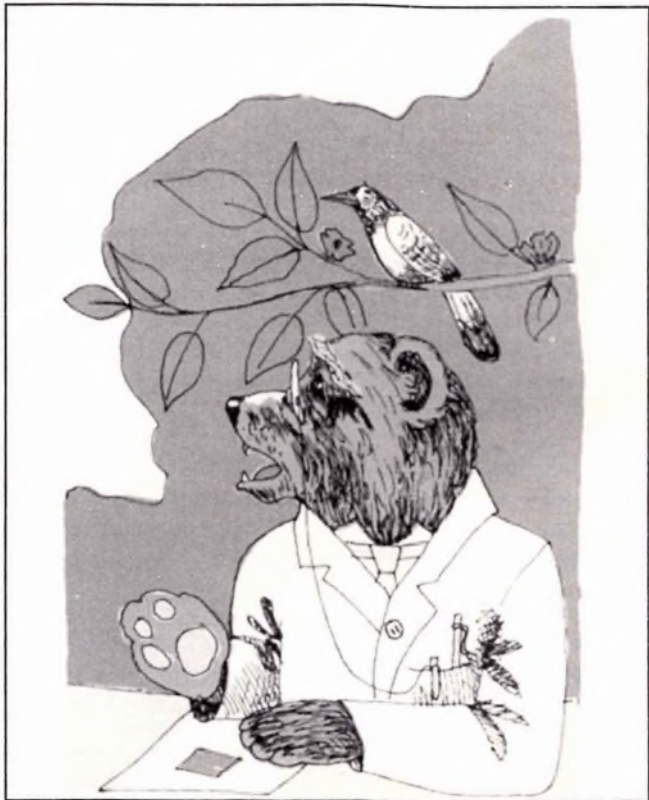
Jött a róka. Neki sem tetszett. Rajzolt rá egy lompos róka farkat. Jött a tevéfi, az két nagy tevépúpot rajzolt a mama hátára. Jött a kis elefánt, az az orrát nyújtotta meg. Jött a kis zsiráf, az a négy lábát. Jött a kis oroszlán, az a bajuszát húzta jó hosszúra.

Mackó bácsi lépett be végül. Ő tanította a kölyköket. Ránézett a rajzra. Aztán a gyerekekre.

– Mi ez? Kinek a mamája ez?

Nem szólt senki. Akkor letörölte azt, hogy MAMA, és odaírta:

CSODAPÓK

F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

A tanév első felét már a hátunk mögött hagytuk, ki nagyon jó, ki kevésbé jó tanulmányi eredmény elérésével. De itt a második félév, még van idő néhány tantárgy érdemjegyeinek a kijavítására év végéig. De most vigadjatok, mulassatok egy kicsit, hisz február a farsangolás, a táncmulatságok hónapja. Első rejtvényünk is az álarccokkal, jelmezekkel kapcsolatos.

Plakátböngésző

A plakátokra olyan mesehősök vagy neveik vannak írva, akiknek a bőrébe a farsangi mulatságokon belebújhattok, és néhány órára királylánynak, királyfinak, más mesefigurának érezhetitek magatokat. Nagyon figyeljete, mert a plakátokat az eső leáztatta, vagy rossz gyerekek leszaggatták.

Találós kérdések

– Hogyan hajtanál egy ludat száz lúd felé?

– Hogyan lehet elosztani egy kosárból három almát három fiúnak úgy, hogy a kosárban is maradjon?

KÉT CSALAFINTASÁG!

– Hogy lehet egy óra alatt Budapestről Szegedre elmenni?

– Lehetséges-e az, hogy egy fiúnak valaki azt mondja: „Te a fiam vagy, és én nem vagyok az apád. Ki lehetett az?”

Számolj, „fejben”!

Milyen számokat rejtene a rajzok külön-külön? Feladat: add össze „fejenként”, és a három számot küldd be!

Képrejtvények

1.
$$\frac{O}{A}$$

2.
$$\text{szék} \frac{\text{pad}}{a} \text{szék}$$

3.
$$R R R R R$$

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Kérjük Önt, hogy adójának 1 %-át az LD lapot is működtető „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány részére ajánlja fel. **Adószámunk: 18820030-1-16.**

*

Drogmegelőzés, jellem- és kapcsolatfejlesztő program, fiatalok pozitív értékek irányában történő ösztönzése az Evangélium gondolatai alapján. A misszió főleg gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozik, bibliaórák keretén belül (kb. 4000 gyerekkel). Ennek kb. 25-30 %-a cigány származású.

Kérjük támogassa a Sorsfordító Alapítványt a felajánlott 1 százalékkal. **Adószámunk: 18036637-1-01.**

Kérjük segítse a másik felajánlható 1 százalékaival az „Egyházi 1 %-kal” ugyanezt a munkát! Teheti ezt akkor is, ha alapítványi 1%-ával el van kötelezve másfelé!

Technikai számunk: 0121. Nevünk: Teljes Evangéliumi Keresztény közösség. Részletesebb információ: 06-1-322-0034, **dr. Kovács György.** Köszönjük!

„Palánta” Gyermek- és Ifjúsági Misszió

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft,
negyedévre: 294 Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetés díját
a szerkesztőség címére kell eljuttatni:*

5000 Szolnok,
Aranka utca 3.
Telefon:
06-56/372-269

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

OLLÓVAL ÍRTUK

Vádemelés

Több emberen elkövetett emberölés kísérletével vádolja a Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség **Rapcsák Annamáriát.** A tanítónő szeptember 3-án Hajdúhadházon nyolc általános iskolást és három pedagógust sebesített meg egy késsel.

Dr. Nagy Kálmán Hajdú-Bihar megyei főügyész tudósítónkkal közölte: R. Annamária elmeszakértői vizsgálata lezárult. A szakemberek szerint elmeállapota kórosnak minősíthető. Ez azt jelenti, hogy Rapcsák Annamária nem büntethető. A jelenlegi jogszabályok alapján az ügyészségnek mégis vádat kell emelnie ellene több emberen elkövetett emberölés kísérlete miatt, és a bíróságnak kell döntenie esetleges kényszergyógykezeléséről. A Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség vádirata a napokban érkezett meg a Hajdú-Bihar Megyei Bírósághoz. **Dr. Balla Lajos,** a bíróság büntetőkollegiumának vezetőjétől megtudtuk: R. Annamária ügyét február második felében tárgyalja a bíróság.

(Népszabadság, 1999. január 22.)

JOGVÉDŐIRODÁK

Nemzeti és Etnikai Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Eger, Miskolc)

Irodavezető: Dr. Furmann Imre
Cím: Budapest Pf. 453/269
Telefon: 322-1491

Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda

Irodavezető: Dr. Pálfi Miklós
Cím: 5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon: 06-56/420-110

Cigányok Jog- és Érdekérvényesítő Irodája

Irodavezető: Dr. Kosztics István
Cím: 7600 Pécs, József A. u. 4.
Telefon: 06-72/325-558

Roma Parlament Konfliktusmegelőző és Jogvédő Irodája

Irodavezető: Dr. Pánczél Márta
Cím: 1084 Budapest, Tavaszmező út 6.
Telefon: 06-1/313-18-87

Roma Polgárjogi Alapítvány Jogvédő Iroda
(vidéki irodák: Miskolc, Pécs, Debrecen)

Irodavezető: Horváth Aladár
Cím: Budapest VIII. Ferenc krt. 22.
Tel: 06-1/218-64-76

Pentru Voj – Tiértetek Zala Megyei Kisebbségek Jogvédő Szervezete

Jogász: Dr. Hard Ferenc
Cím: Zalaegerszeg, Kossuth út 43. I. emelet
Telefon: 06-92/330-479

Országos vásárok naptára

1999. március hónapra

Március 2., kedd

Cegléd oá.
Nagyecsed oák.

Március 3., szerda

Miskolc oák.

Március 4., csütörtök

Ónod oák.
Vésztő oák.

Március 5., péntek

Bóly oák.
Gyöngyös oá.
Gyula oák.
Miskolc ok.
Pécs r.

Március 6., szombat

Abony oá.
Békéscsaba oák.
Csoma av.
Kaposvár av.
Kecskemét ok+kjv.
Komló ok+av.
Lompolt oák.
Magyamándor oák.
Marcali ok.
Miskolc ok.
Pécs oák+r.
Siófok-Kiliti av.
Vác kjv.

Március 7., vasárnap

Békéscsaba av.
Csongrád oák.
Gyoma-
endrőd av+mgv.
Harta oák.
Jászapáti oák.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kiskunhalas oák+av+kuv.
Lajosmizse oák.
Miskolc av.
Nagykörös oák.
Pápa kjv.
Pécs oák+r+av.
Szarvas oák.
Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szeghalom oák.
Szolnok av.

Tápiószentmárton oák.
Tiszakécske av.

Március 8., hétfő

Csoma ok.

Március 9., kedd

Gönc oák.
Zalagerszeg oák.

Március 10., szerda

Csoma oá.
Makó oá.
Mezőcsát oák.
Miskolc osk.

Március 11., csütörtök

Gyöngyös oák.
Szeged-
Cserepes sor ok.

Március 12., péntek

Miskolc ok.
Pusztamérges oák.
Sásd oák.

Március 13., szombat

Csoma av.
Galgamácsa oák.
Jászberény oák.
Kaposvár av.
Kecskemét ok+kjv.
Miskolc ok.
Ózd oák.
Pécs ok.
Siófok-Kiliti av.
Vác kjv.

Március 14., vasárnap

Békéscsaba av.
Békésszentandrás av.
Dabas oák+av.
Dombóvár ok.
Gödöllő osk.
Gyomaendrőd oák.
Izsák oák.
Jászárokszállás av.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok+kjv.
Kiskunfélegyháza oák.
Kunszentmárton oák.
Miskolc av.
Nagykörös av.
Öcsöd oák.

Pásztó oák.
Pécs oák+av.

Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szekszárd oák.
Szentés oá.
Szolnok av.
Tokaj oák.
Tompá ok.
Törtel oák.
Újszilvás oák.
Zalegerszeg av.

Március 17., szerda

Hajdúnánás oák.
Jánoshalma oák.
Miskolc osk.
Vajszló ok.

Március 18., csütörtök

Szeged-
Cserepes sor ok.

Március 19., péntek

Miskolc ok.

Március 20., szombat

Csoma av.
Fadd Tavasz oák.
Kaposvár av.
Kecskemét ok+kjv.
Miskolc ok.
Mohács oák.
Pécs ok.
Sárbogárd oák.
Siófok-Kiliti av.
Vác kjv.

Március 21., vasárnap

Abony oák.
Békéscsaba av.
Böhönye oák.
Dunaföldvár oák.
Heves oák.
Heves av+mgv.
Jászákóhalma oák.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok.
Kecskemét kjv.
Kiskunfélegyháza av.
Kunszentmiklós oák.
Miskolc av.
Mórahalom oák.
Pécs oák.

R Ö V I D Í T É S E K

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
kjb. = közúti jármű vásár
kuv. = kutyavásár
LNv. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár
tbv. = termékbemutató és vásár
üv. = ünnepi vásár

Pécs av.
Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szolnok av.
Tiszakécske oák.
Vác oák.

Március 22., hétfő

Békés-
szentandrás oák.
Kapunár ok.
Nagydorog oák.
Szécsény oák.

Március 23., kedd

Soltvadkert oák.

Március 24., szerda

Miskolc osk.
Veszprémmarsány oák.

Március 25., csütörtök

Mélykút oák.
Szany ok.
Szeged-
Cserepes sor ok.

Március 26., péntek

Dévaványa oá.
Miskolc ok.

Március 27., szombat

Csoma av.
Jászárokszállás oák.
Kaposvár av.
Kecskemét ok.
Kecskemét kjv.
Mágocs oák.
Mezőberény av+mgv.
Miskolc ok.

Pécs ok.
Siófok-Kiliti av.
Vác kjv.

Március 28., vasárnap

Békéscsaba av.
Csongrád av.
Érsekudkert ok.
Kaposvár ok.
Kecskemét ok.
Kecskemét kjv.
Miskolc av.
Nagykátá oák.
Orgovány oák.
Pásztó av.
Pilis oák.
Pécs oák.
Pécs av.
Pécsvárad oák.
Szeged-
Cserepes sor kjv.
Szeghalom av.
Szekszárd oák.
Szolnok av.
Tamaméra oák.

Március 29., hétfő

Kecel oák.

Március 30., kedd

Balkány oák.
Pápa oá.
Sümeg Húsvéti Vásár

Március 31., szerda

Miskolc osk.

A vásárnaptárt
összeállította:
Wilheim István

Fotó: Kawa Kamal